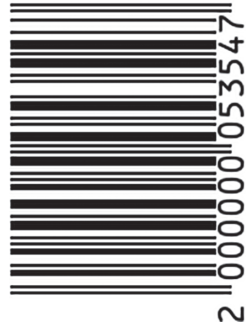

УЖГОРОД

СВЯТКОВА БОЖЕСТВЕННА ЛІТУРГІЯ ВІДБУЛАСЯ В ГОРЯНСЬКІЙ РОТОНДІ

До Дня Ужгорода тут уже традиційно, як і багато років поспіль, молилися за наше місто, край і Україну та її захисників.

На богослужіння, яке минулої неділі звершив отець Павло Чекета, а також семінаристи Ужгородської греко-католицької богословської академії імені блаженного

священномученика Теодора Ромжі, прийшли вірники храму, представники влади, ужгородці та гості міста.

У своїй проповіді отець Павло, зокрема, наголосив, що потрібно завжди пам'ятати, що це є наше місто. Не просто місто Ужгород, а наше місто, яке потрібно любити, і любов ця має проявлятися повсякчас і у всьому, що ми робимо.

УЖГОРОДУ – 1130

Другий рік, як відзначаємо річницю міста у складні для країни часи повномасштабної війни...

Загальноміське віче, на якому вшанували військових, що загинули, захищаючи суверенітет, територіальну цілісність та недоторканність України, провели у четвер минулого тижня в обласній філармонії.

Після хвилини мовчання за полеглими військовими та цивільними, дорослими та дітьми, переглянули відео і згадали всіх Героїв, які поховані на Пагорбі Слави в Ужгороді – учасників російсько-української війни 2014 року, а також повномасштабної війни від 2022 року.

За особисту мужність, патріотизм, самовідданість Батьківщині та відвагу, проявлені під час бойових дій з метою захисту державного суверенітету, територіальної цілісності України, рішеннями кількох сесій міської ради присвоєно звання «Почесний громадянин міста Ужгорода» (посмертно) загиблим військовослужбовцям.

Закінчення на стор. 2.

Керуючий справами виконкому Ужгородської міської ради Василь Пинзеник подякував священнику та всім присутнім, які прийшли помолитися за Ужгород.

«Сьогодні ми відзначаємо 1130-ту річницю із першої писемної згадки про Ужгород. Місто, яке є найменшим обласним центром в Україні і стало місцем безпеки, прихистком для тисяч людей, які були змушені покинути свої домівки через війну. У цей день усі наші думки мають бути спрямовані до Бога, щоб він допоміг нашим захисникам боронити нашу державу», – сказав Василь Васильович.

Після літургії відслужили панахиду за всіма загиблими захисниками, а також цивільними жертвами російської агресії.

Горянська ротонда – найдавніша мурована пам'ятка Ужгорода, унікальне місце. Має статус третього за давністю храму-пам'ятки в Україні – після Софії Київської та Кирилівської церкви, які у столиці.

11 ТЕАТРАЛЬНИХ ІСТОРІЙ ПОКАЖУТЬ «МОНОЛОГИ НАД УЖЕМ»

Більшість вистав – на воєнну тематику. Драматурги та драматургині одними з перших почали рефлексувати війну в своїй творчості.

Впродовж шести днів на сценах Закарпатського обласного музтеатру, лялькового театру «Бавка», Ужгородського замку покажуть 11 театральних історій за участі одного актора на сцені.

На фестивалі роботи представлять театри Херсона, Миколаєва, Дрогобича, Одеси, Львова, Ужгорода, Мукачева, а також Словаччини, Польщі та Франції (спільний проєкт французьких та українських митців покажуть онлайн).

13 вересня, у перший день, глядачі змогли побачити дві постановки – драма «Крізь шкіру» відомої української

драматургині і сценаристки, уродженки Херсона Наталії Блок відкрила «Монологи над Ужем», п'єса написана у 2017 році за мотивами ситуації війни на Донбасі. Ще одну виставу – «Проста українська скіфська баба» – за романом «Доця» Тамари Горіха Зерня показали цього дня у «Бавці». Твір присвячений подіям весни-літа 2014 року – початку російської агресії проти України.

До 18 вересня можна буде подивитися ще:

16 вересня. О 16:00 у «Бавці» – моновистава «СПЕРЕДУ ТА ПОЗАДУ»; О 18:00 у драмтеатрі – моновистава «ЧІРІКЛ».

17 вересня. У «Бавці» о 16:00 – психологічна драма «НІЧ ГЕЛЬВЕРА»; О 18:00 у драмтеатрі – моновистава «ОТВЕТКА».

18 вересня. У «Бавці» о 18:00 – моновистава «БІЛКА ЗІ СТОКГОЛЬМУ».

IV Міжнародний фестиваль моновистав триває

Початок на стор. 1.

Нагороди міський голова Богдан Андрій вручив рідним Героїв. Згадаємо захисників поіменно:

- Анікієнко Артур
- Антоні Йосип
- Беркела Іван
- Білик Богдан
- Білкей Степан
- Бірняк Сергій
- Бісага Володимир
- Богуславський Данило
- Вашаш Олександр
- Візенко Олексій
- Вовченко Андрій
- Гайдук Тарас
- Гога Олександр
- Готра Сергій
- Голубєв Олександр
- Граб Сергій
- Грабар Олександр
- Гричушенко Олег
- Гроскопф В'ячеслав
- Губаль Олег
- Гутай Іван
- Дербак Леонід
- Дубовий Максим
- Дюрик Олександр
- Жуковський Андрій
- Завольський Іван
- Капальчик Денис
- Ковач Олександр
- Кондратьєв Євген
- Куклишин Євген
- Колча Олег
- Красіцький Олександр
- Красовський Євгеній
- Лабанич Руслан
- Лагіта Олександр
- Левченко Юрій
- Луцкакевич Сергій
- Микович Радіон
- Митропольський Сергій
- Михалко Олександр
- Михнич Юрій
- Олень Василь
- Палійчук Роман
- Паулик Норберт
- Петюшка Віталій
- Плющ Володимир
- Пономарьов Олег
- Пишний Олег
- Плеша Максим
- Польченко Євген
- Поляк Андрій
- Пристая Олександр
- Рабел Антоній
- Ріляков Роман
- Романишин Роман
- Рошко Василь
- Рушак Михайло
- Сакулич Юрій
- Салко Андрій
- Сасин Микола
- Сатмарі Володимир
- Синько Віктор
- Сойко Святослав
- Стецо Василь
- Тегза Анатолій
- Тимошук Святослав
- Тягій Сергій
- Ходанич Богдан
- Чаварга Назар
- Шапченко Степан
- Штил Ерік
- Югас Андрій.

УЖГОРОДУ – 1130

Другий рік, як відзначаємо річницю міста у складні для країни часи повномасштабної війни...

Звертаючись до присутніх у залі, Богдан Андрій відзначив: «Саме їм, нашим захисникам, завдячуємо мирним небом у країні над нашим Ужгородом. Саме завдяки їм ми можемо сьогодні згадувати історію над Ужем, якому виповнюється 1130 років із часу першої писемної згадки. Кожна

Дем'янчук. Додав, що у цей час ми повинні бути єдиним цілим і показати всьому світу, що ми нація сильна й зможемо перемогти ворога.

За високий професіоналізм, збереження життя і здоров'я громадян та військовослужбовців на території ведення бойових дій,

втрата залишає в серцях порожнечу. Це наш спільний біль, який нікому не дасть забути ціну незалежності. Саме тому, хоч і болить, продовжуємо навчати, працювати, відновлювати, зберігати традиції та світлу пам'ять».

Заступник голови Закарпатської ОВА Петро Добромільський також висловив співчуття родинам, які втратили своїх близьких: «Дякую нашим Героям, які зараз на передовій, ризикуючи – найціннішим – своїм життям, дають можливість працювати, виховувати дітей. Дякую ужгородцям за те, що вони – кожний, приклав зусилля до того, щоб захистити тих людей, які приїжджали сюди за порятунком, не маючи нічого, у яких все життя було в одній валізі», – зазначив Петро Петрович.

«Сьогодні ми об'єднані для того, щоб перемогти ворога. Щоби здобути перемогу й щоб Україна стала сильною, незалежною, демократичною країною. А ще кожний з нас розуміє, що тільки сильна, незалежна, міцна нація має можливість себе захистити», – сказав у своєму виступі заступник голови Закарпатської обласної ради Василь

за вагомих особистий внесок у майбутню перемогу України над російськими загарбниками, проявлений героїзм та мужність Почесною відзнакою Ужгородської міської ради у номінації «Професійна діяльність у сфері охорони здоров'я» нагородили Еріка Глебу – військового медика 15-го окремого гірсько-штурмового батальйону. На загальнономіському Віче нагороду йому вручив міський голова Богдан Андрій.

Ерік Глеба продовжує службу у 15-му окремому гірсько-штурмовому батальйоні. За час повномасштабного вторгнення росії в Україну військовий медик евакуював з поля бою майже 500 поранених побратимів.

«Дякую за нагороду. Таких, як я, – тисячі. Тисячі військових медиків щодня рятують життя військових. Найважче – коли багато поранених. Я постійно замислююсь над тим, чи зробив усе, що мій. Уже завтра я повертаюся до своїх побратимів на передову», – розповів Ерік Глеба.

Лауреатів міської премії в галузі літератури і краєзнавства імені Петра Скунця також нагородили на загальнономіському Віче з нагоди 1130-ї річниці Ужгорода.

У номінації «Краєзнавча література» нагороду вручили Борису Жулканичу за книгу «Ужгородський некрополь Кальварія. Відкрита книга пам'яті» та Василю Коцану за книгу «...А я свою вишиванку д'серцю пригортаю...».

У номінації «Альбомне видання» премію отримала Людмила Корж-Радько за книгу-альбом «Людмила Корж-Радько».

Нагадаємо, премія імені Петра Скунця в галузі літератури і краєзнавства призначається щорічно, починаючи з 2017 року. Винагорода наразі становить 20 000 гривень.

Завершили загальнономіське Віче «Молитвою за Україну» у виконанні камерного хору «Кантус».

У МІСЬКРАДІ ОБГОВОРИЛИ ДЕТАЛІ ПЛАНУ ЗАХОДІВ,

за яким буде виконуватися Стратегія міста

Четверте розширене засідання робочої групи з актуалізації стратегії розвитку Ужгородської міської територіальної громади до 2030 року провели днями у міській раді.

Заступник міського голови Іван Завидняк, керівники структурних підрозділів міської ради обговорили із експертами та представниками громадських організацій деталі плану заходів, за яким буде виконуватися Стратегія міста у 2024 – 2026 роках.

Планується, зокрема, проведення зустрічі з громадськими організаціями для узгодження напрямків роботи та проєктів на наступні три роки. У подальшому, після узгодження плану заходів з бюджетом міста, актуалізовану «Стратегію розвитку міста Ужгорода-2030» внесуть на розгляд депутатів у сесійну залу до кінця року.

Нагадаємо, процес коригування Стратегії міста здійснюється в рамках Проєкту USAID «ГОВЕРЛА» спільно з експертами та фахівцями в галузі стратегічного планування. Кінцевим результатом запровадження нової Стратегії є створення умов для більш якісного рівня розвитку міста в різних сферах життєдіяльності, створення так званої «Дорожньої карти», у якій би чітко визначалися напрямки розвитку та критерії їх досягнення.

КОРОТКО

За минулий тиждень – 4-8 вересня – працівники відділу контролю за платним паркуванням винесли 213 повідомлень за несплату послуг із користування паркувальними майданчиками в Ужгороді.

Також працівники відділу контролю за дотриманням ПДР у частині стоянки та зупинки зафіксували 279 порушень правил паркування транспортних засобів на території міста за аналогічний період.

Шановні водії! Будьте уважні та дотримуйтеся Правил дорожнього руху України!

ФОТОФАКТ

У Центрі гуманітарної допомоги "Совине гніздо" минулого тижня волонтери видали переселенцям, які зареєстровані в Ужгороді:

- понад 60 пакетів із необхідними речами для дітей до 2 років;
- 100 продуктивних наборів для літніх мешканців Ужгорода;
- 50 гігієнічних наборів,
- 40 канцелярських наборів для першокласників.

Також протягом тижня ВПО отримали одяг, постільну білизну та посуд (загалом видали 3150 одиниць).

Видачу гуманітарної допомоги здійснювали у партнерстві з PDUM Partnerschaft Deutschland-Ukraine/Moldova e. V., Luftfahrt ohne Grenzen / Wings of Help e. V., AMDA. Волонтери «Совино гніздо» також дякують за підтримку та допомогу австрійським друзям.

Зареєструватися за допомогою можна на сторінках центру «Совине гніздо» в телеграмі або фейсбуку.

Більше: <https://sovyne.com.ua/>

В УЖГОРОДІ ПОГАСИЛИ ПОШТОВУ МАРКУ,

присвячену 1130-й річниці міста

У церемонії погашення марки взяли участь міський голова Богдан Андрійів, керівник Закарпатської дирекції «Укрпошти» Сергій Калій, заступник міського голови Євген Плавайко, начальника управління у справах культури, молоді та спорту міськради Алла Чернобук.

На поштовій марці – зображення частини історичного центру міста, зокрема й Ужгородського хрестовоздвиженського собору, греко-католицького собору, римо-католицького костелу Святого Юрія.

Як розповів Сергій Калій, «Укрпошта» не могла залишитися осторонь відзначення ювілейної річниці Ужгорода і долучилася, випустивши на замовлення Ужгородської міської ради марку та художній конверт.

Міський голова Богдан Андрійів відзначив, що цього року, як, утім, і минулого року, нема традиційних святкувань Дня Ужгорода через повномасштабну війну. Але ця унікальна марка – чудова нагода закарбувати подію із історії міста.

Це презентаційний випуск, наразі використовуватиметься переважно для подарунків іноземним делегаціям, містам-побратимам, благодійникам, які підтримують Ужгород, – додала Алла Чернобук. Ідея випустити марку до Дня міста виникла давно, адже наше місто має славу історію і йому є, чим пишатися.

УЖГОРОД У СКОРБОТІ...

Ужгород 7 вересня попрощався зі ще одним Героєм – сержантом Норбертом Пауликом.

Норберт Норбертович Паулик народився 23 травня 1990 року в Ужгороді. Навчався у місцевій школі №6, потім закінчив ПТУ №5, де здобув професію електрогазозварювальника.

У 2008 році вступив до лав ЗСУ за контрактом – служив стрільцем, помічником гранатометника.

Із 10 листопада 2014 року до 24 лютого 2015 року брав участь в антитерористичній операції, захищав Україну на Донеччині та Луганщині.

У січні 2023 року знову став на захист держави. Загинув 15 серпня 2023 року, відданий військовій присязі та вірній українському народу.

Прощалися із захисником на набережній Незалежності. Віддати шану воїну прийшли рідні, знайомі, міський голова Богдан Андрійів, заступник начальника Ужгородської РВА Радіон Кіштулинець, військові, містiani.

Від головнокомандувача Збройних Сил України генерала Валерія Залужного зачитали пам'ятний лист на знак глибокої вдячності за жертвне служіння в лавах ЗСУ.

Після заупокійної літургії жалобна хода пройшла до Пагорба Слави, де Норберта Паулика поховали з усіма військовими почестями.

Світла пам'ять та шана Герою!

Лягітою, який загинув під час виконання бойового завдання 29 серпня на Бахмутському напрямку.

Олександр Лагіта народився 8 серпня 1980 року в Ужгороді, тут пройшли його дитинство та юність. Навчався у місцевій школі №11, а потім – у профтехучилищі №19. Працював спочатку піцейоло, згодом у будівельній сфері.

Про Олександра відгукуються як про чудову людину з непростого та цікавою долею, з провітленою душею, був сміливим, добрим, все найкраще віддавав людям і насамперед своїм дітям. Таким і залишиться у серцях та пам'яті всіх, хто його знав.

Із Героєм прощалися рідні, близькі, друзі, міський голова Богдан Андрійів, військові. Священники відслужили заупокійну літургію, після чого жалобна хода пройшла до Пагорба Слави, де Олександра Лагіту поховали з військовими почестями.

Вічна пам'ять та шана Герою!

В обласному центрі 8 вересня попрощалися із загиблим захисником – солдатом Олександром

солдатом Віталієм Лошаком. Захищаючи Україну від російських загарбників, воїн загинув 20 серпня 2023 року.

Чин похорону відбувся на набережній Незалежності. Тут священники відслужили заупокійну літургію.

Віддати шану загиблому захиснику прийшли рідні, близькі, друзі, міський голова Богдан Андрійів, заступник начальника Ужгородської РВА Радіон Кіштулинець, військові.

Від головнокомандувача Збройних Сил України генерала Валерія Залужного зачитали пам'ятний лист на знак глибокої вдячності за жертвне служіння в лавах ЗСУ.

Жалобна хода пройшла вулицями до Пагорба Слави, де Віталія Лошака поховали з військовими почестями.

Вічна пам'ять і слава Герою!

В Ужгороді у понеділок попрощалися із 27-річним

солдата, кулеметника стрілецької роти військової частини А4805 Антона Хрипака.

Після отриманого у бою важкого поранення Антон Михайлович помер 2 вересня 2023 року.

Щирий, добрий і відкритий серцем – так про Антона Хрипака відгукуються ті, хто його знав.

Прощалися із захисником на набережній Незалежності. Віддати шану загиблому воїну прийшли рідні, близькі, друзі, міський голова Богдан Андрійів, заступник начальника Ужгородської РВА Радіон Кіштулинець, військові.

Від головнокомандувача Збройних Сил України генерала Валерія Залужного зачитали пам'ятний лист на знак глибокої вдячності за жертвне служіння в лавах ЗСУ.

Після заупокійної літургії скорботна хода пройшла вулицями міста до Пагорба Слави – тут Героя поховали із усіма почестями.

Вічна та світла йому пам'ять.

Ужгород цієї середи попрощався зі ще одним захисником – сержантом Степаном Піріді.

Степан Мігальович Піріді народився в Ужгороді 21 травня 1972 року. Навчався в місцевій школі №2.

Людина, яка любила працю, – так про нього відгукуються всі, хто знав.

Стрелець стрілецької роти військової частини А4805 Степан Піріді загинув, захищаючи нашу державу та її незалежність, 5 вересня 2023 року.

Із воїном прощалися на набережній Незалежності, біля пам'ятника жертвам Голодомору. Віддати шану загиблому прийшли рідні, близькі, друзі, міський голова Богдан Андрійів, заступник начальника Ужгородської РВА Радіон Кіштулинець, військові.

Після заупокійної літургії скорботна хода пройшла вулицями міста до Пагорба Слави, де Героя поховали з усіма почестями.

Вічна та світла пам'ять.

«ХОДА ЧЕМПІОНІВ» ПРОЙШЛА ЦЕНТРОМ УЖГОРОДА

Наша гордість – наші спортсмени, якими ми захоплюємося і перемогами яких пишаємося та щиро радіємо.

Юні ужгородці, переможці й призери обласних та всеукраїнських змагань, чемпіонатів Європи та інших міжнародних змагань високого рівня, а також їхні тренери зібралися 9 вересня на площі Поштової. Тут їх привітала з Днем фізичної культури та спорту, а також Днем міста начальниця Управління у справах культури, молоді та спорту Ужгородської міської ради Алла Чернубук, побажала нових досягнень, подякувала тренерам за велику роботу з молоддю. Кожному із учасників ходи презентували символічні подарунки.

Понад дві сотні юних спортсменів вирушили згодом на площу Театральну, де відбулися показові виступи федерацій різних видів спорту, а також нагородження грамотами Ужгородської міської ради.

ЯК ЗМІНЮВАВСЯ УЖГОРОД ВПРОДОВЖ 100 РОКІВ

можна було побачити на світлинах

Інсталяцію встановили 10 вересня на площі Поштовій, біля міської ради. Фото для презентації спеціально надав Ужгородський замок, Краєзнавчий музей імені Тиводара Легоцького Закарпатський обласний краєзнавчий музей імені Тиводара Легоцького зі своїх фондосховищ. Також сучасними знімками нашого Ужгорода поділилися місцеві фотографи – Сергій Денисенко та Василь Трофименко. Можливо, надихнетесь новими локаціями для вже власних фото.

Окрім фотовиставки, на цьому ж місці презентували традиційні народні костюми краю кінця XIX – першої половини XX століття із фондової збірки ужгородського скансену – Закарпатського музею народної архітектури та побуту. А хто хотів дізнатися більше про нашу спадщину, народне вбрання, за яким прослідковується один із аспектів етнічної історії закарпатців, для них директор музею Василь Коцан провів відкриту лекцію-екскурсію «Вбрання наших предків».

«ПАЛІТРУ УЖГОРОДА» ТВОРИЛИ НА НАБЕРЕЖНІЙ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

Із нагоди Дня міста мистецьку акцію з ініціативи Управління у справах культури, молоді та спорту Ужгородської міської ради міської ради, минулої неділі організувала дитяча професійна художня студія Петра Свалявчика.

Заклад працює від 2019 року за особливою методикою. Основна його ідея – прищепити учневі любов до мистецтва, дозволити зробити так, як він хоче, лише направляючи його. От і 10 вересня для всіх, хто хотів спробувати свої таланти, на набережній були олівці, мольберти, папір, діти малювали те, що бажали і про що мріють.

Працювали і над спільною роботою: Петро Свалявчик намалював на великому

полотні виноградну лозу – а вона, як відомо, зображена на гербі Ужгорода – і всі охочі могли її потім розфарбувати.

УЖГОРОД МАЄ СВОЮ МЕЛОДІЮ, ОСОБЛИВО В НЕДІЛЮ

А 7 нот, які виграють церковними дзвонами, створюють свій шарм

Про це розповіла гіде-са Ірина Газій, яка 10 вересня для всіх охочих провела відкриту екскурсію містом.

Цифра 7 є символічною, каже пані Ірина:

- 7 пагорбів, які захищають наше місто;
- 7 літер у назві «У-Ж-Г-О-Р-О-Д»;
- 7 мостів через річку Уж, які з'єднують право- і лівобережжя: на об'їзній дорозі, потім залізничний, транспортний біля басейну, пішохідний, транспортний Масарика, підвісний, новий транспортний міст біля «Епіцентру».

Ужгородці та гості нашого міста зібралися

цього дня на площі Поштовій, після чого пройшлися Липовою алеєю, вулицею Корзо, на площі Театральній почули історію пам'ятника художнику Ігнатию Рошковичу, довідалися про ужгородські міні-культурки й одну з них – Миколайчика – побачили. Маршрут екскурсії також

охопив нинішню обласну філармонію – колишню синагогу, Ужгородський хрестовоздвиженський греко-католицький собор, Ужгородський замок.

Відкриту екскурсію організувало управління економічного розвитку міста Ужгородської міської ради.

ФОТОФАКТ

Цікаві майстер-класи, веселі ігри, корисні заняття провели волонтерські та громадські організації для маленьких та дорослих ужгородців з нагоди Дня міста.

Волонтери Товариства Червоного Хреста України організували розвиваючі заняття та квести для малечі, уроки з надання першої допомоги для дорослих, аквагрим.

ГО «Проліска» порадувала дітей рухливими іграми, «Карпатська Агенція Прав Людини «ВЕСТЕД» провела арт-заняття, а ГО «Точка Рівноваги» запропонувала воркшоп для підлітків «Щаслива долонька».

Громадські організації «Зелений Варош» та «Нова Генерація України» вчили малечу сортувати сміття та провели еко-майстер-класи.

Також багато цікавих атракцій та благодійних заходів на підтримку ЗСУ відбулися на набережній Незалежності: ярмарок від ГО «Волонтери Закарпаття»; ярмарок виробників крафтової продукції спільно з ГО «Творчі Волонтери» та ГО «Рух підтримки закарпатських військових»; арт-заняття для дітей («Весела пластика», «Фетрові несподіванки», «Кольорові фантазії») від ГО «Карпатська Агенція Прав Людини «ВЕСТЕД»; творчий майстер-клас «Герби міста Ужгорода» + рухливі ігри від ГО «Проліска»; плетіння браслетів-оберегів зі стрічок для військових, листи-малюнки військовим, малювання на великому ватмані.

STRONG RACE: 7 КІЛОМЕТРІВ, 15 ПЕРЕШКОД

Випробувати свої можливості та силу волі могли минулої суботи учасники патріотичного забігу з перешкодами Strong Race в Ужгороді.

Чоловіки та жінки мали перелізи через вантажівку, високу дерев'яну конструкцію, проповзти під колючим дротом та колесами, перенести на собі важкі мішки, каміння, подолати болотняний та водя-

ний відрізки, піднятися по канату вгору, кидати спис тощо. Уперше зробили й окремий трек для дітей від 6 років. Захід до Дня фізичної культури та спорту провели на підтримку програми підготовки населення до національного спортиву

та ветеранської спільноти. Усі кошти, виручені з події, передадуть на підтримку Збройних Сил України. Організатори – ГО «Strong Race», Закарпатська обласна військова адміністрація, Ужгородська міська рада.

15 КОМАНД ЗМАГАЛИСЯ ЗА ЗВАННЯ НАЙКРАЩИХ ЗНАВЦІВ МІСТА

Захід організувало Управління у справах культури, молоді та спорту Ужгородської міськради, ведучими були Олександр Свєргун та Олександр Шевелюк.

на вікторині «Ужгородські пригоди»

Ужгородці та гості міста мали нагоду взяти участь у вікторині, яку присвятили історії та сьогоденню Ужгорода. Участь була безкоштовною, але учасникам пропонували зробити донат на підтримку ЗСУ.

Формат інтелектуально-розважальної гри «Sho? Шо? Show!» нікого не залишив байдужим. Відповіді на питання потребували від учасників не тільки академічних знань, але й кмітливості та обізнаності у реаліях ужгородського життя: маршрутів автобусів, фактів про мініскульптурки, відомих містян, місцевого гумору. Дійство було цікавим, пізнавальним – у кінці кожного раунду ведучі давали відповіді на запитання – та збирало багато спостерігачів і вболівальників. У перервах для містян й гостей грав музикант Олександр Порада.

Команди-переможці отримали символічні призи. Також серед тих, хто задонатив на ЗСУ, розіграли спеціальний приз. Інші учасники і спостерігачі отримали незабутні враження та нові знання про Ужгород.

ОГОЛОШЕННЯ

• **ВВАЖАТИ НЕДІЙСИМ** Диплом серії АК № 27799996, виданий 30 червня 2005 р. Ужгородським національним університетом на ім'я Богданов Сергій Валерійович (кваліфікація бакалавр медицини – медична сестра).

• **ВВАЖАТИ НЕДІЙСИМ** Свідоцтво про право власності на житло, видане 25.03.1998 р. Виконавчим комітетом Ужгородської міської ради народних депутатів на квартиру, що знаходиться за адресою: м. Ужгород, вул. Докучаєва, 6/7; яка належить на праві приватної власності гр. Лоля Марії Емеріховні; Свідоцтво видане згідно рішення № 33 від 25 березня 1998 р.; реєстровий номер 13909.

• **ВВАЖАТИ НЕДІЙСИМ** Посвідчення батьків багатодітної сім'ї серії БС № 059236, видане 18 лютого 2016 року Міжгірською районною державною адміністрацією Закарпатської області на ім'я Пойда Людмила Михайлівна (мати).

Із сумом повідомляємо, що за даними КП Ужгородський комбінат комунальних підприємств» від 6 по 12 вересня пішли із життя 22 УЖГОРОДЦІВ:

- Червеняк Дана Степанівна 1979 р.н.
- Надь Ерік Адальбертович 1961 р.н.
- Пілюгіна Світлана Митрофанівна 1947 р.н.
- Качур Руслан Іванович 1976 р.н.
- Нодь Ірма Янівна 1936 р.н.
- Бобуски Микола Яношович 1952 р.н.
- Гетман Володимир Васильович 1957 р.н.
- Паулик Норбет Норбетович 1990 р.н.
- Логіта Олександр Олександрович 1980 р.н.
- Халус Микола Іванович 1978 р.н.
- Сасин Микола Миколайович 1983 р.н.
- Гадьмаші Єлизавета Василівна 1944 р.н.
- Шевчук Михайло Степанович 1973 р.н.
- Костюк Сергій Олександрович 1963 р.н.
- Данило Христина Іванівна 1952 р.н.
- Лошак Віталій Володимирович 1996 р.н.
- Хрипак Антон Михайлович 1992 р.н.
- Котлар Іван Габорович 1962 р.н.
- Буряс Ганна Георгіївна 1940 р.н.
- Дяченко Віктор Михайлович 1937 р.н.
- Клименко Ніна Григорівна 1925 р.н.
- Попадюк Тетяна Григорівна 1960 р.н.

ХАЙ ЗЕМЛЯ ІМ БУДЕ ПУХОМ...

СТУДЕНТКА УЖНУ ВИБОРОЛА «БРОНЗУ» ЧЕМПІОНАТУ СВІТУ З ПАУЕРЛІФТИНГУ

У румунському місті Клуж-Напока відбувся чемпіонат світу з класичного пауерліфтингу серед юніорів та юніорок (U-23), в якому у складі національної збірної команди України взяла участь студентка-магістрантка факультету здоров'я та фізичного виховання УжНУ Наталія Мага, котра змагалась у ваговій категорії до 57 кг.

У присіданні 22-річна спортсменка пододала 157,5 кг, що на 10 кг вище юніорського рекорду України й на 5 кг – рекорду країни серед дорослих і посіла третє місце у цьому виді програми. У жимі лежачи вона підняла 77,5 кг, а у тязі – 165 кг і збрала 400 кг у сумі триборства, що на 17,5 кг більше за юніорський рекорд України й на 30 кг – за норматив майстра спорту міжнародного класу. Цей результат дав змогу студентці потрапити до десятки кращих у триборстві (9-те загальне місце) і відібратися на чемпіонат Європи, який відбудеться у жовтні у Будапешті.

Обласна федерація пауерліфтингу вдячна управлінню у справах культури, молоді та спорту Ужгородської міської ради і Закарпатській ОО ФСТ «Динамо» за сприяння у підготовці до змагань, Національній федерації пауерліфтингу України – за чудову організацію поїздки спортсменки та її тренера на чемпіонат світу. Особлива подяка героїчним українським воїнам, завдяки щоденному подвигу котрих ми можемо тренуватися і представляти нашу державу на міжнародній арені.

Андрій Федорішко, голова обласної федерації пауерліфтингу

До уваги! ВІДКРИТО НАБІР У ГРУПУ ПІДТРИМКИ ДЛЯ ДРУЖИН ВІЙСЬКОВИХ, ЧОЛОВІКИ ЯКИХ ПЕРЕБУВАЮТЬ НА ЛІКУВАННІ

ПОЧАТОК роботи у групі – від 29 вересня, ЩОП'ЯТНИЦІ від 15:00 до 16:30. ПРОСТІР: Ужгород, Православна набережна, 7.

ГРУПА ПІДТРИМКИ – ЦЕ МІСЦЕ:

де ми зможемо ділитись своїми переживаннями; де ми зможемо зустрітись в колі людей, які розуміють наші переживання; де ми зможемо просто БУТИ: мовчати, плакати, злитися...; де ми зможемо отримати підтримку; де ми зможемо набратись сили для витривання цього етапу; тощо.

ЗАПРОШУЄМО. МИ ХОЧЕМО БУТИ ПОРЯД! МИ Є ДЛЯ ВАС!
Дерево Мого Життя, тел.: +380503317354

Пам'ятка архітектури національного значення «Совине гніздо» є однією з найстаріших будівель Ужгорода. Попри це інформації про історію споруди збереглося надзвичайно мало, а ту, що є, перемішали й наплутали так, що тепер годі розібратися. Але ми спробуємо.

Якщо ви відкриєте електронну енциклопедію «Вікіпедію», то прочитаєте у розділі про Совине гніздо (розділ має назву «Шпихлір і винний погріб (Ужгород)»), що це був пивоварний завод, ліквідований у 1889 році. «Новий володар будівлі розташував на цьому місці готель, який отримав назву «Совине гніздо». Потім в цьому приміщенні відкрилось керамічне училище, на зміну якому прийшла столярна школа», – йдеться у статті. Та якщо ви читали минулотижневу нашу розповідь про історію вулиці Пивоварної, то знаєте, що пивзавод і Совине гніздо – два абсолютно різні об'єкти. Ніякого готелю «Совине гніздо» просто не існувало.

Плутанина ця пішла від краєзнавця Петра Сови, котрий між 1979-им і 1984 роками написав статтю про Совине гніздо, яке у 1979-му внесли до переліку пам'яток архітектури. Петро Сова звичайно був людиною дуже скрупульозною щодо фактів і джерел, які він наводив у статтях і книжках. Можливо, в цьому конкретному випадку певну роль відіграло те, що статтю він писав, маючи майже 90 років. У ній справді на початку йдеться про новий статус «Совинового городища» (саме так він називав будівлю), як пам'ятки архітектури, а далі чомусь розповідається про пивоварний завод, «в 7 – 8 метрах від якого у 1930-х побудували Головний поштамт».

Далі Петро Сова пише, що після проходження фронту Другої світової війни в будівлі колишнього пивзаводу, на другому поверсі, знаходилася міська продовольча карткова система, а на першому поверсі – згорнуті на час війни фонди Крайового музею. «На третій день після звільнення міста згорів з невідомих причин верхній поверх, де знаходилася карткова система. Фонди музею були перевезені у Дім товариства ім. Духновича, а будівля пивзаводу була терміново знесена», – писав Петро Сова. А в наступному реченні знову перестрибнув від пивзаводу до «Совинового гнізда»: «Таким чином від колишнього заводу залишилася лише будівля, оголошена урядом СРСР пам'яткою архітектури національного значення». Цим реченням Петро

Сова заплував усіх своїх читачів, натякнувши, що Совине гніздо було частиною пивзаводу. Хоча, знову-таки, повторюся, що пивзавод існував задовго до зведення Совинового гнізда і єдиним зв'язком між спорудами могло бути те, що в підвалах Совинового могли зберігати пиво, виготовлене на пивзаводі.

Цікаво, що помилкове твердження про те, що Совине гніздо було пивоварнею, міститься також і в брошурі вчителя гімназії Міклоша Онтала «Угорська родина Другетів» («A magyarországi Drugeth-család» Antal Miklós, 1943). Серед ілюстрацій у цій брошурі така, що зображує ліве крило Совинового гнізда, а підписана вона так: «Пивоварня родини Другетів». Чи варто нагадувати, що статтю про Совине гніздо було збудоване у 1781-му, коли родини Другетів уже років як сто не було в місті?

То чим же, якщо не пивзаводом, було Совине гніздо? Як і сказано на його охоронній табличці, ця будівля була амбаром. У Національному архіві Угорщини зберігається проєкт цієї споруди, датований 1778 роком.

Складний шрифт і давня форма німецької мови, на жаль, не дозволили у повній мірі перекласти позначки на проєкті, однак з того, що перекласти вдалося, випливає, що будівля закладалася як амбар для зберігання зерна. Був той амбар не приватний, а казенний – тобто належав королівській скарбниці.

Нині Совине гніздо часто називають підвалами, та це означення є хибним, оскільки підвали – це приміщення, які знаходяться нижче рівня землі,

а той, хто бував у Совиному знає, що приміщення там наземні, а під будівлею є лише один невеличкий підвал (нині

чений на проєкті як приміщення для зберігання (в ящиках, якщо можна так перекласти) сипучих продуктів. Той, хто бував у цих

ресу, а, по-друге, мав він у ті роки доволі непоказний вигляд. Це зокрема добре видно на фотографіях, які зображують закладання скверу перед спорудою амбару у 1930-х роках. Ліве крило споруди, яке потрапило у кадр, стоїть із вибитими шибками, деякі вікна закладені або заклеєні чимось.

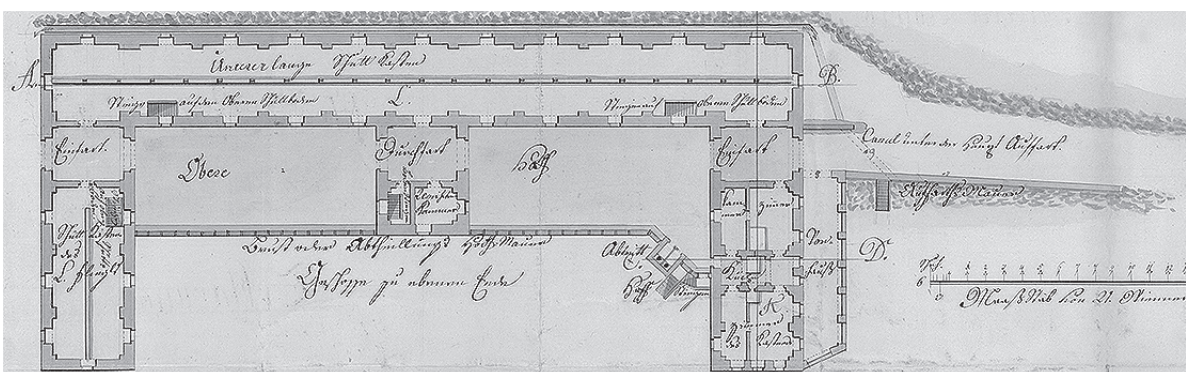
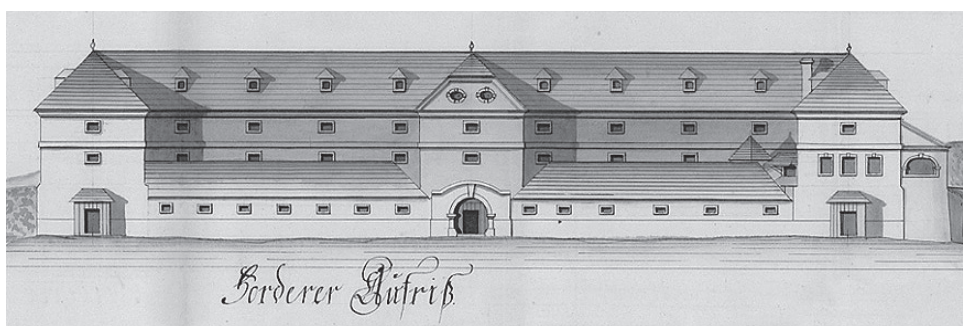
Трохи оживило будівлю відкриття винарні на першому поверсі правого крила. Сталося це у 1926 році, місцеві газети написали, що середнянська виноробна рада перетворила підвали старої будівлі, «схожої на замок», на вулиці Пивоварній на винарню та дегустаційну залу. На урочисте відкриття недільного весняного вечора до нового закладу прийшло дуже багато людей. «Величезна зала винарні стала однією з родинних місць і не віримо, що знайдеться приїжджий, котрий проігнорує її, адже навіть у Празі вона була білорозкрасою», – писали газети.

Заклад швидко став популярним, адже там подавали відбірне середнянське вино від перевірених виноробів. У газетах писали, що чимало інших закладів Ужгорода грішили тим, що, прикриваючись назвою «середнянське», подавали своїм клієнтам абищо. А в новому закладі за якість відповідала середнянська виноробна рада. У великодні вихідні 1926 року до амбару на вино прийшло стільки відвідувачів, що довелося ставити у залі додаткові столики. Саме тоді в місті почали називати це місце винними підвалами.

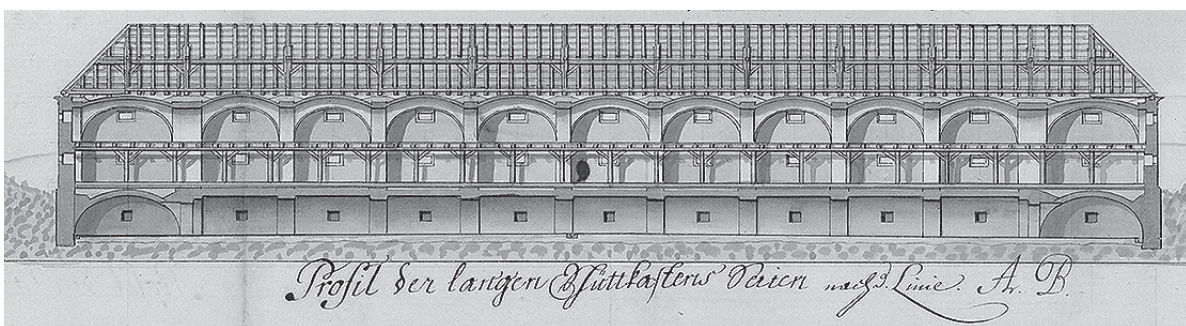
Звідки ж узялася назва Совине гніздо і відколи амбар почали називати саме так? Уперше угорську назву Bagolyvár, що означає Совиний замок, у пресі можна зустріти аж у 1944 році. В угорській мові цим словом позначають закинуту будівлю, в якій хіба вже тільки сови живуть. Тобто станом на початок 1940-х років споруда амбару виглядала, як мінімум, занедбаною. Місцева преса у 1944-му доволі часто згадувала Совиний замок. Через два тижні після того, як місцевих євреїв забрали до гетто, в нижній частині амбару було випадково виявлено сховок 21 людини, членів єврейських сімей Штерн і Мітелманн. У кімнаті амбару вони облаштували собі помешкання, замаскувавши його бочками, в яких закрили одяг із шитими в нього цінностями. Члени двох родин добре підготувалися: мали акумулятор, вдосталь свічок, запаси м'яса, консервів і навіть свіжий хліб, що означало, що їх хтось підгодував «ззовні».

Закінчення на наступній стор.

ВТРАЧЕНИЙ УЖГОРОД: ІСТОРІЯ СОВИНОГО ГНІЗДА

Перший поверх будівлі.

Другий поверх будівлі. Фрагменти проєкту 1778 року (з фондів Національного архіву Угорщини)

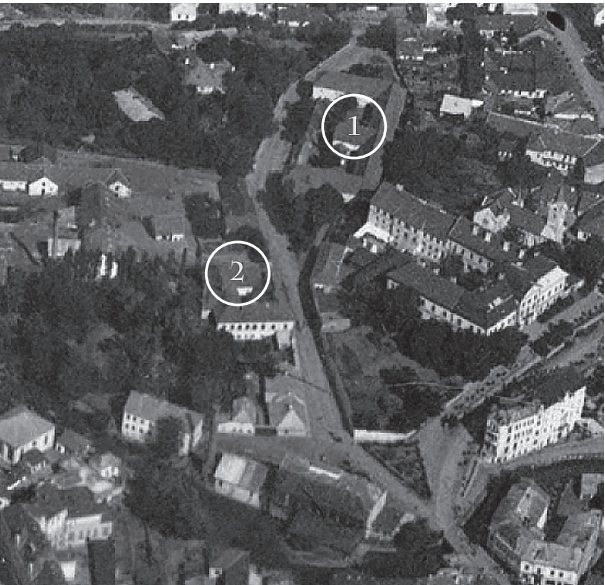
в ньому працює бар «Остап Вишня»). Приміщення це, до слова, видно і на проєкті 1778 року, там воно позначене як підвал скарбничого.

Перший поверх будівлі, який ми називаємо винними підвалами (пригадуєте, як у довоєнні і доковідні часи там проходили винні фестивалі?), на проєкті позначений, як приміщення для зберігання рідких товарів. Можливо, там справді зберігали пиво та вино. Цікаво, що за проєктом із цього нижнього ярусу будівлі можна було у чотирьох місцях піднятися на другий поверх сходами (нині між поверхами немає і сліду цих сполучень).

Другий поверх будівлі позна-

вимою працює бар «Остап Вишня»). Приміщення це, до слова, видно і на проєкті 1778 року, там воно позначене як підвал скарбничого. На проєкті також видно, де розташовувався тоді туалет. Біля нього знаходилися і сходи, якими можна було спуститися у нижній двір амбару. На в'їзді у нижній двір стояли тоді довгі одноповерхові споруди, частина з яких виконувала функції стайні. Одна з цих споруд, з'єднана з правим крилом амбару, стояла ще дуже довго, її знесли під час реконструкції Совинового гнізда у 2015 – 2016 роках, залишивши лише невеличку частинку, в якій нині працює кав'ярня «Ракоці».

У чехословацький період історії міста про будівлю амбару майже немає згадок у пресі. Скоріше за все, вона перейшла у власність держави, але що там зберігали – невідомо. Загалом Совине гніздо попри свою старовинність і монументальність рідко потрапляло в об'єкти тодішніх фотографів, не зображували його і на листівках. По-перше, через те, що це був господарський об'єкт, який не представляв особливого інте-

Ужгород на аерофото першої половини 1920-х. Цифрою «1» позначене Совине гніздо, цифрою «2» – перебудована споруда старого пивзаводу (на той час – деревообробна школа)

A Drugeth-család egykori sörfőzdéje

Програму підтримки обдарованої молоді м. Ужгорода на 2024 – 2026 роки підтримали на черговому засіданні виконкому міської ради, що відбувся цієї середи. Документ ще внесуть на розгляд сесії міської ради.

Завдяки Програмі міська рада продовжить, як це робили у попередні кілька років, фінансову підтримку обдарованої молоді, зокрема,

- через виплату одноразових премій призерам I-III етапів конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт МАН, III-IV етапів Всеукраїнських учнівських олімпіад;
- через надання Гранту міського голови обдарованим учням та педагогічним працівникам для участі у заходах з міжнародної співпраці у вигляді освітньої поїздки до однієї з країн ЄС;

- для організації культурно-освітніх поїздок для обдарованої творчої учнівської молоді до країн Євросоюзу;

- для організації і проведення II етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад із навчальних предметів, I етапу конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт МАН, учнівських турнірів;

- відзначення випускників закладів загальної середньої освіти комунальної форми власності Ужгородської міської територіальної громади, які у поточному навчальному році за результатами зовнішнього незалежного оцінювання та/або національного мультипредметного тесту з базової дисципліни отримали:

- 200 балів (з одного предмета) – грошовою винагородою у розмірі 25 000 грн.
- 400 балів (з двох предметів) – грошовою винагородою у розмірі 50 000 грн.
- 600 балів (з трьох предметів) – грошовою винагородою у розмірі 75 000 грн.

Підтримали також Програму безоплатного та пільгового відпуску лікарських засобів, медичних виробів та інших засобів у разі амбулаторного лікування пільгової категорії населення Ужгорода на 2024 – 2026 роки. Документ також внесуть на розгляд сесії міської ради.

Заходами Програми передбачено забезпечення окремих груп населення за певними категоріями захворювань безоплатним та пільговим відпуском лікарських

засобів і відшкодування вартості медичних виробів та інших засобів, а саме: пелюшки (поглинаючі) та підгузки дітям з інвалідністю за рецептами лікарів у випадку амбулаторного лікування.

Також члени виконкому погодили Програму забезпечення мешканців Ужгорода, які страждають на рідкісні (орфанні) захворювання, лікарськими засобами та відповідними харчовими продуктами для спеціального дієтичного споживання на 2024 – 2026 роки.

Як ідеться у документі, забезпечення хворих з рідкісними (орфанними) захворюваннями лікарськими засобами, виробами медичного призначення та відповідними харчовими продуктами, сприятиме насамперед удосконаленню медичної допомоги хворим на рідкісні (орфанні) захворювання та поліпшення якості їх життя.

Очікувані результати Програми, передбачають розробники, – зниження рівня дитячої смертності; подовження тривалості та покращення якості життя хворих із рідкісними захворюваннями; підвищення рівня освіченості батьків та членів родин хворих на рідкісні захворювання з питань профілактики.

Члени виконкому міської ради погодили Програму забезпечення роботи медичних комісій при Ужгородському районному територіальному центрі комплектування та соціальної підтримки на 2024 – 2026 роки з подальшим внесенням на розгляд сесії міської ради.

Ця програма має удосконалити функціонування медичних комісій при Ужгородському РТЦК та соціальної підтримки, а також покращити матеріально-технічне забезпечення медичних комісій.

Ухвалили на засіданні виконкому з подальшим внесенням на розгляд сесії міської ради і Програму «Розвиток паліативної та хоспісної допомоги у м. Ужгороді на 2024-2026 роки».

Програма має такі завдання:

- забезпечення фінансуванням існуючих виїзних бригад «Хоспіс вдома», які надають паліативну та хоспісну допомогу мешканцям Ужгорода;
- передбачення бюджетних коштів на забезпечення заробітної плати з нарахуванням працівникам мультидисциплінарної бригади;
- закупівля обладнання для виїзного відділення й інших необхідних медичних, технічних засобів та предметів догляду;
- створення постійно оновлюваного реєстру осіб, які мають потребу (можуть мати потребу) у паліативній допомозі;

– проведення цілеспрямованої інформаційної кампанії задля максимального використання можливостей державних органів влади, ЗМІ; поширення інформації (аналітичних матеріалів, звітів, аргументів та тверджень), залучення неурядових організацій до процесу формування позитивної громадської думки щодо завдань паліативної допомоги.

Фінансування Програми – за рахунок бюджету Ужгородської міської територіальної громади у межах наявних фінансових ресурсів.

Крім того, погодили Програму фінансової підтримки закладів первинного, вторинного рівня медичної допомоги та їх розвитку у місті Ужгороді на 2024 – 2026 роки.

Ця Програма передбачає:

- розвиток та фінансування потреб первинної та вторинної медичної допомоги, зміцнення та оновлення матеріально-технічної бази;
- забезпечення лікарськими засобами для надання медичної допомоги;
- фінансування поточних, капітальних ремонтів, реконструкції об'єктів КНП;
- оплата заробітної плати та медичних послуг;
- придбання предметів, матеріалів, обладнання та інвентарю для потреб КНП;
- відшкодування суб'єктам господарювання вартості витрат, пов'язаних із відпуском лікарських засобів за рецептами безкоштовно й на пільгових умовах громадянам, які мають право згідно з чинним законодавством;
- придбання обладнання і предметів довгострокового користування;
- відшкодування вартості лікарських засобів для лікування окремих захворювань.

ВТРАЧЕНИЙ УЖГОРОД: ІСТОРІЯ СОВИНОГО ГНІЗДА

Початок на попередній стор.

Вочевидь, знайшли цей сховок через те, що нижню частину амбару чиновники з поліцією прийшли перевірити на можливість облаштувати там бомбосховище. Лінія фронту Другої світової війни швидко

Совине гніздо у 1990-х, фото – Kurucz Bandi

ло Совине гніздо? Припускаємо, що автором цього трохи поетичного перетворення міг бути Петро Сова, котрий у радянські роки активно публікував статті з історії міста у пресі. Однак точної відповіді на це питання не маємо. Якщо ж відповідь на цю головоломку маєте ви, дорогі читачі, діліться здогадками, будемо раді їх почути.

Тетяна ЛІТЕРАТИ
"Про Захід"

Серед 50 книжок закарпатського письменника – поета, байкаря, сатирика, гумориста, пісняря та публіциста Юрія Шипа є вісім про дітей та для дітей: «Веснярики», «Співаничок для діточок», «Соловейкова сопілочка», «Веснярики» та інші цікаві художні видання юним читачам, високо поціновані науковцями, літературознавцями, педагогами та батьками.

А ось у переддень початку цьоголітнього навчального року поет презентував хлопчикам та дівчаткам старшого

НЕБЕЗПЕЧНІ ПРИГОДИ ЗІ ЩАСЛИВИМ КІНЦЕМ –

вересневий дарунок для дітей

дошкільного та молодшого шкільного віку поетичну феєричну оповідку «Як Івасик чемним став». Ця книжечка – своєрідна читачка спонукать батьків та юних читачів на перевидання оповідання «Як Юрасик чесним став», що побачило світ у 2010 році в художньому оформленні лауреата освітньої премії імені Героя України о. Августина Волошина Мар'яни Орос. Автор відгукнувся цим виданням на актуальну літературно-духовну потребу з доповненим змістом та оформленням його малюнками Михайла Сокача з Неліпина в художній редакції Владислава Ганзела.

Виховна педагогічна цінність цього видання полягає передусім у вмінні автора згармонізувати зміст і форму реального життя з художніми домислами, що поступно впливають через зорові та слухові образи, передають психологічні норови Івасика, котрий

наслідував характерні риси розперзаного дружка Юрасика, що зазнав безліч пригод поки перевтілювався з маленького бешкетника в чесного хлопчика.

Щозним трапилось, коли, чому і як це було, автор пише зацікавлюючи юного читача його мандрівками. Письменик презентує розповідь спонукаючи до початкових азів аналітики добра і зла, краси і чесності, любові до природи та осуду поганого поведінки, щедро ілюструючи розмаїтим фоном картин живописця в художній редакції звісного майстра пензля.

Книжечка ця діточкам, для батьків і мам... Ви й собі її придбайте, Разом прочитайте.

Ця вступна заохота має просвітницьку рацію. Вона проінята ідеєю гуманістичного змісту в класичному стилі педагогічних світоглядів Яна Амоса Коменського, Василя Сухомлинського та Степана Жупанина «вчити і виховувати людяність засобами живої природи». Завдяки їм колись бешкетний витівник се-

ред природи, між дітьми, в школі й між людьми, врешті-решт, зазнавши халепи, чемним став.

Психологічний стрес переживає хлопчина, коли заблудився в лісі та після цього щасливо в село повернувся. За колишні погані витівки Івасика осудила природа: птахи, звірятка та рослини. І він, завдяки цьому, вкінці-кінців, усвідомив свої провини. Тепер він

Вже залюбки дубки й кринички, Малих звіряток доглядає, Турботу навіть про синички, Як про сестрички проявляє.

І звідусюди гомін лине, що він гарний хлопчик-малодчина. Про це й цвірінькає горобчик. А діточки радіють, бо Івасик став їхнім другом, зразковим у праці й поведінці, бабусі кізку доглядає та залюбки книжечки читає.

Загалом ця книжечка своєрідного духовного олюднення заслуговує стати настільною не тільки для батьків, але й у закладах дошкільної освіти та початкових класах Нової української школи.

Марія Баяновська

УЖГОРОДСЬКА МІСЬКА РАДА
— сесія VIII скликання

Р І Ш Е Н Н Я **ПРОЕКТ** № _____
_____ м. Ужгород

ПРО ПОРЯДОК ВЛАШТУВАННЯ ТИМЧАСОВИХ БУДІВЕЛЬНИХ МАЙДАНЧИКІВ НА ТЕРИТОРІЇ М. УЖГОРОДА

Керуючись законами України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про благоустрій населених пунктів», «Про регулювання містобудівної діяльності», з метою встановлення загального механізму влаштування тимчасових будівельних майданчиків на території, що належить до комунальної власності Ужгородської міської територіальної громади під час виконання будівельних робіт,

міська рада **ВИРІШИЛА:**

1. Затвердити Порядок влаштування тимчасових будівельних майданчиків на території м. Ужгорода згідно з додатком 1.
2. Встановити розмір плати за користування конструктивними елементами благоустрою під час виконання будівельних робіт, які належать до комунальної власності міста, щомісячно в розмірах (без урахування ПДВ) згідно з додатком 2.
3. Встановити, що суб'єкти містобудування, які виконують будівельні роботи та влаштовують будівельні майданчики на території, яка належить до комунальної власності міста, оформляють договір на користування конструктивними елементами благоустрою у департаменті міської інфраструктури, типова форма якого викладена згідно з додатком 3.
4. Рішення VIII сесії Ужгородської міської ради VII скликання від 18.10.2016 року № 406 «Про Порядок встановлення плати для тимчасово розміщених будівельних майданчиків» з усіма змінами та доповненнями вважати такими, що втратили чинність.
5. Контроль за виконанням рішення покласти на заступника міського голови Є. Плавайка.

Міський голова Богдан АНДРІЙВ

Додаток 1
до рішення _____ сесії
міської ради VIII скликання
№ _____

ПОРЯДОК владштування тимчасових будівельних майданчиків на території м. Ужгорода

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Порядок влаштування тимчасових будівельних майданчиків на території м. Ужгорода, (далі — Порядок) розроблений відповідно до Законів України «Про благоустрій населених пунктів», «Про регулювання містобудівної діяльності», ДБН А.3.1-5:2016 «Організація будівельного виробництва», з метою встановлення загального механізму влаштування тимчасових будівельних майданчиків на території, що належить до комунальної власності Ужгородської міської територіальної громади (далі — Власник), запобіганню неправомірного розміщення таких майданчиків без отримання попереднього погодження Власника, проекту організації будівництва, інших дозвільних документів.

1.2 Цей Порядок не розповсюджується на об'єкти будівництва державної та комунальної власності.

1.3 Визначення термінів:

Конструктивні елементи благоустрою – покриття площ, вулиць, алей, бульварів, пішохідних зон; зелені насадження загального користування; інші елементи благоустрою, визначені нормативно-правовими актами.

Власник – територіальна громада міста Ужгорода в особі Ужгородської міської ради від імені якої діє департамент міської інфраструктури.

Замовник – фізична або юридична особа, яка має у власності або у користуванні земельну ділянку і подала в установленому законодавством порядку заяву (клопотання) щодо її забудови для здійснення будівництва або зміни (у тому числі шляхом знесення) об'єкта містобудування.

Підготовчі роботи – роботи з підготовки земельної ділянки, влаштування огороження будівельного майданчика та знесення будівель і споруд, порушення елементів благоустрою в межах відведеної земельної ділянки, вишукувальні роботи, роботи із спорудження тимчасових виробничих та побутових споруд, необхідних для організації і обслуговування будівництва, улаштування під'їзних шляхів, складування будівельних матеріалів, підведення тимчасових інженерних мереж, а також з винесення інженерних мереж та видалення зелених насаджень.

Будівельні роботи – роботи з нового будівництва, реконструкції, реставрації, капітального ремонту.

Об'єкт містобудування – окрема будівля або споруда, їх комплекси, комунікації та споруди інженерної і транспортної інфраструктури, об'єкт благоустрою, садово-паркової та ландшафтної архітектури, монументального і монументально-декоративного мистецтва.

тального і монументально-декоративного мистецтва.

Суб'єкт містобудування – орган виконавчої влади, Верховна Рада Автономної Республіки Крим, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування, фізичні та юридичні особи.

Габарити будівельного майданчика – геометричні параметри площинного елемента, необхідного для виконання будівельних робіт та позначення зон будівництва. Елементом розподілу між будівельними майданчиками та територією, яка є комунальною власністю міста, є огорожа.

Проект організації будівництва (ПОБ) – це вид проектуально-технологічної документації у складі затверджувальної частини проектною документації, яка містить укрупнено розроблені рішення з організації будівництва сукупності об'єктів (об'єкта), що складають будову.

Календарний план будівництва – це послідовність робіт, побудована у часі в порядку їх виконання.

Будівельний майданчик – територія, яка виділяється в установленому порядку для будівництва об'єктів, розміщення тимчасових будівель, споруд та інженерних мереж, будівельної техніки, будівельних матеріалів, виробів, конструкцій та обладнання, які використовуються у процесі будівництва.

Протокол Комісії щодо встановлення плати для тимчасових будівельних майданчиків – документ, який формується на підставі проведених замірів, які виконує Комісія, у якому обраховується площа будівельного майданчика для визначення його габаритів.

– договір, укладений між Власником та Замовником, який формується на підставі Протоколу Комісії, про перерахування до міського бюджету коштів за право тимчасового користування окремими конструктивними елементами благоустрою комунальної власності для влаштування тимчасових будівельних майданчиків. Невід'ємною частиною Договору є розрахунок орендної плати за користування окремими конструктивними елементами благоустрою комунальної власності, порядок і термін перерахувань до міського бюджету та відповідальність сторін.

2. Отримання погодження на влаштування тимчасового будівельного майданчика

2.1. Для отримання погодження на влаштування тимчасового будівельного майданчика, Замовник подає письмову заяву (або направляє поштою) на ім'я Директора департаменту міської інфраструктури про надання згоди на влаштування тимчасового будівельного майданчика.

До заяви додаються такі документи:

- схема земельної ділянки для влаштування тимчасового будівельного майданчика в масштабі 1:500;
- копія статуту для юридичних осіб та копії паспорта, витягу про реєстрацію місця проживання і довідки про присвоєння реєстраційного номеру облікової картки платника податків для фізичних осіб-підприємців або фізичних осіб;
- копія виписки/витягу з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців та громадських формувань;
- копія довіреності (або іншого документа в підтвердження повноважень), якщо заява підписана представником Замовника;
- проект організації будівництва;
- календарний план будівництва/календарний графік виконання будівельних робіт;
- генеральний план проекту, що включає в себе:
  1. ситуаційний план;
  2. опорний план;
  3. будівельний генплан;
  4. фактичне розташування габаритів будівельного майданчика;
  5. схему під'їзду вантажних автомобілів з влаштуванням дорожніх знаків;
- повідомлення про початок виконання підготовчих робіт; або повідомлення про початок виконання будівельних робіт щодо об'єктів, що за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів з незначними наслідками (СС1) та об'єктів, будівництво яких здійснюється на підставі будівельного паспорта; або дозвіл на виконання будівельних робіт щодо об'єктів, які за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів із середніми (СС2) наслідками або підлягають оцінці впливу на довкілля відповідно до ЗУ «Про оцінку впливу на довкілля».

Інформація про документ, що дає право на виконання будівельних робіт, а також відомості про клас наслідків (відповідальності) об'єкта, ідентифікатор об'єкта будівництва (закінченого будівництвом об'єкта), замовника та підрядників розміщуються на паспорті об'єкта (розмір 1x1,5м), який встановлюється на будівельному майданчику в доступному для огляду місці (крім індивідуальних (садибах) житлових будинків, садових, дачних будинків, господарських (присадибних) будівель і споруд, прибудов до них).

Відповідальність за достовірність інформації, зазначеної у заяві та документах, що додаються до неї несе Замовник.

3. Загальні вимоги до влаштування огорож будівельних майданчиків

3.1. Огорожа будівельного майданчика протягом всього часу будівництва повинна мати естетичний

вигляд, виконана відповідно до ДСТУ Б В.2.8-43:2011 «Огородження інвентарні будівельних майданчиків та ділянок виконання будівельно-монтажних робіт. Технічні умови (ГОСТ 23407-78, MOD)».

3.2. Огорожа будівельного майданчика встановлюється біля об'єкта містобудування по межі земельної ділянки забудовника.

3.3. Огорожа будівельного майданчика встановлюється біля об'єкта містобудування на території, яка належить до комунальної власності міста, відповідно до проекту організації будівництва або до потреб будівництва.

Конструкція захисних огорож будівельних майданчиків має задовольняти такі вимоги: огорожі, що прилягають до місць проходу людей за межами будівельного майданчика, повинні мати висоту не менше ніж 2 м і бути обладнані суцільним захисним козирком із несучою здатністю витримувати снігове навантаження, а також навантаження від падіння дрібних предметів. Такі огорожі повинні бути без прорізів, крім воріт і хвіртки, які охороняються протягом робочого часу і замикаються після закінчення робіт.

3.4. Після закінчення виконання будівельних робіт забудовник повинен демонтувати огорожу будівельного майданчика та привести протягом 10 календарних днів у належний стан (або відновити) територію, яка була відгороджена для потреб будівництва.

4. Порядок визначення габаритів будівельного майданчика

4.1. Визначення габаритів будівельного майданчика, який розташований на території, яка належить до комунальної власності міста, виконує комісія із встановлення габаритів будівельних майданчиків (далі – Комісія), склад якої визначено окремим рішенням виконавчого комітету Ужгородської міської ради.

4.2. Комісія повідомляє Замовника про дату та час проведення визначення фактичних габаритів будівельного майданчика.

4.3. Визначення габаритів будівельного майданчика проводиться Комісією у присутності суб'єкта містобудування (замовника, генпідрядної організації або виконроба). В разі відсутності Замовника, генпідрядної організації або виконроба на час визначення фактичних габаритів будівельного майданчика, Комісія проводить заміри без присутності зазначених вище осіб.

4.4. Після проведення замірів, які виконує Комісія, обраховується площа будівельного майданчика та формується Протокол Комісії щодо встановлення плати для тимчасових будівельних майданчиків.

4.5. На підставі Протоколу Комісії щодо встановлення плати для тимчасових будівельних майданчиків, департамент міської інфраструктури складає договір на право тимчасового користування конструктивними елементами благоустрою суб'єкту господарювання комунальної власності територіальної громади м. Ужгорода.

4.6. У випадку зміни габаритів будівельного майданчика, замовником подається (або надсилається поштою) письмова заява довільної форми на ім'я директора департаменту міської інфраструктури, до котрої додається схема земельної ділянки для влаштування тимчасового будівельного майданчика.

Обміри зміненої площі будівельного майданчика проводяться Комісією відповідно до пунктів 4.1. – 4.4. даного Порядку.

Протокол Комісії щодо зміни площі будівельного майданчика є підставою для внесення змін до існуючого договору.

4.7. Зміна замовника чи перехід права власності на об'єкт містобудування до іншої особи не є безумовною підставою для припинення договору.

У разі зміни замовника чи переходу права власності на об'єкт містобудування до іншої особи, договір потрібно переоформити на нового замовника.

Переоформлення договору на нового замовника є підставою для припинення договору із попереднім користувачем.

5. Термін дії договору на право тимчасового користування конструктивними елементами благоустрою, які належать до комунальної власності міста

5.1. Термін дії договору на право тимчасового користування конструктивними елементами благоустрою, які належать до комунальної власності міста, встановлюється відповідно до потреб будівництва, але в будь-якому випадку до повного виконання робіт та виконання сторонами своїх зобов'язань.

Термін влаштування огорожі тимчасових будівельних майданчиків не може перевищувати календарний план будівництва/календарний графік виконання будівельних робіт.

5.2. У разі закінчення виконання будівельних робіт замовник повинен повідомити департамент міської інфраструктури про демонтаж огорожі будівельного майданчика, який фіксує Комісія.

5.3. Комісія фіксує демонтаж огорожі будівельного майданчика актом, в якому вказується дата демонтажу. Цей акт передається до департаменту міської інфраструктури та є підставою для припинення договору на право тимчасового користування конструктивними елементами благоустрою, які належать до комунальної власності міста.

Закінчення на наступній сторінці

В ужгородських лікарнях на реабілітації та лікуванні нині перебувають багато військовослужбовців із пораненнями й травмами. Ми не раз уже писали про різнобічну волонтерську допомогу для них, однак нині зачепимо пікантну тему – спідню білизну. Чи може цей елемент одягу позитивно впливати на настрій бійця? Мабуть, так, якщо йдеться про веселі труси, пошиті майстринею Іриною Лукашенко.

Ужгородка, волонтерка Руху підтримки закарпатських військових Ірина Лукашенко вже багато років професійно займається печворком – клаптиковим шиттям. Творчість вона змушена була від початку повномасштабного вторгнення відкласти, адже шити щось красиве чи веселе їй зовсім не хотілося. Як і багато майстринь, котрі уміють шити, Ірина почала тоді працювати на фронт, в основному шила спідню білизну для бійців. Коли ж до Ужгорода почали привозити поранених військовослужбовців, переключилася на них. Труси для поранених завжди є актуальними: вони місяцями лежать у лікарнях, не завжди мають можливість прати спіднє, до того ж поранені змінюються і їх стає все більше. Звісно, зусилля Ірини не є самотніми, до допомоги долучаються й місцеві швейні підприємства. Ірина ж вирішила шити не просто труси, а креативні труси.

Влітку, коли поранені знемагали від спеки у своїх лікарняних палатах, вони попросили волонтерів принести їм широкую спідню білизну із натуральних матеріалів. Ірина замовлення прийняла, витрусила зі своїх шаф усі старі запаси сатину й ситцю, нашла з них труси, в яких максимально зручно переносити спеку. Як у майстрині, що працює з клаптиками тканини, в неї були не лише великі відрізи, а й невеличкі

ВЕСЕЛЕ СПІДНЄ ШИЮТЬ ВОЛОНТЕРИ ДЛЯ ПОРАНЕНИХ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

шматки. З них Ірина створила, комбінуючи шматки тканини за кольором та якістю, яскраві клаптикові труси: з квіточками, у горошок та зі сердечками на сідницях. От лише віддавати їх пораненим майстриня спершу побоювалася, адже пам'ятала обговорення цієї теми у групі «Швейна рота», яка об'єднує спільноту майстринь із усієї України. Хтось із волонтерів тоді написав, що не всі військовослужбовці нормально сприймають таке, дехто може образитися (нібито бійцям уже нормальної труси зробити не можуть – лише з обрізків). Тому Ірина спершу попросила волонтерок, котрі опікуються пораненими у медичних закладах Ужгорода, спитати їх, чи будуть вони такі веселі труси носити. Коли кілька поранених відписали у групі: «Я такі хочу», Ірина видихнула з полегшенням і спакувала окремо однотонні труси й окремо веселі, до яких вклала записку: «Для тих, у кого є почуття гумору. З любов'ю». Яким же було її здивування, коли першими розхапали саме її веселі труси!

Волонтерка з ужгородської спільноти «помогаторів» Вікторія Суліма каже, що ніхто й не думав, що веселі труси так припадуть до душі пораненим бійцям.

«Що-що, а почуття гумору в них точно є, – каже Вікторія. – У нас на БМ-і лежить уже кілька місяців боець із позивним «Дід». То він як одягнув широкі червоні у білій горошок труси, то розвеселив не лише себе, а і всіх у палаті. Інший одягнув рожеві з

помічницю, можливо, жінку на пенсії, котра хоче допомогти, а не знає як. Волонтери кажуть, що спідня білизна потрібна у медичних закладах завжди, тож якщо ви умієте шити, зголошуйтеся: вам нададуть необхідні викрійки і тканину. Також пані

Ірина просить ужгородців покопатися у своїх шафах у пошуках натуральної ситцю й сатину, адже запаси мають властивість вичерпуватися. «Майже у кожного вдома є шафа, в якій бабусі й мами зберігали такі відрізи тканини на потім, на чорний день, – каже майстриня. – Так ось цей чорний день настав, треба те добро діставати і пускати у справу: на маскувальні сітки, на білизну, на інші потреби. Натуральні тканини, які полегали і стали м'якшими, ідеально підходять для пошиття білизни. Я наголошую, що це має бути не використана постільна білизна (така підійде для маскувальних сіток), а саме нова тканина. Після пошиття я ще обов'язково перу спідню білизну, аби хлопці могли нею одразу користуватися».

«Що-що, а почуття гумору в них точно є, – каже Вікторія. – У нас на БМ-і лежить уже кілька місяців боець із позивним «Дід». То він як одягнув широкі червоні у білій горошок труси, то розвеселив не лише себе, а і всіх у палаті. Інший одягнув рожеві з

Щотижня Ірина Лукашенко відшиває для потреб військовослужбовців на лікуванні 20 – 25 трусів, передає їх до «Руху підтримки закарпатських військових», звідки волонтери розвозять їх у медичні заклади міста.

Тетяна ЛІТЕРАТІ
"Про Захід"

Закінчення. Початок на попередній сторінці

6. Контроль за дотриманням Порядку

6.1. Контроль за дотриманням Порядку здійснює Комісія із встановлення габаритів будівельних майданчиків у м. Ужгороді біля об'єктів містобудування.

6.2. Після встановлення огорож будівельних майданчиків, які розташовані на території загального користування, що належать до комунальної власності міста, протягом всього терміну будівельних робіт Комісія здійснює перевірку за місцем її встановлення з визначенням габаритів, які зазначені у договорі.

6.3. У разі встановлення факту збільшення площі будівельного майданчика, Комісія складає акт про самовільне перенесення огорожі будівельного майданчика та передає його посадовим особам департаменту міської інфраструктури.

Департамент міської інфраструктури невідкладно звертається до Замовника із вимогою щодо приведення будівельного майданчика до встановлених раніше габаритів. У разі невиконання вимог департаменту, до Замовника можуть бути застосовані санкції передбачені договором.

У випадку якщо збільшення площі будівельного майданчика не створить зайвих незручностей іншим особам, департамент вправі звернутись до Замовника із повідомленням про одностороннє внесення змін до договору, із зазначенням площі будівельного майданчика та перегляду щомісячної плати за його використання.

В такому випадку акт про самовільне перенесення огорожі будівельного майданчика та повідомлення про одностороннє внесення змін до договору є невід'ємними частинами договору. Плата за користування об'єктом вважається переглянутою з моменту надіслання вказаного повідомлення на адресу замовника.

6.4. Контроль за своєчасним надходженням коштів за користуванням конструктивними елементами благоустрою, які належать до комунальної власності міста, здійснює департамент міської інфраструктури.

6.5. У разі допущення заборгованості за договором на право тимчасового користування конструктивними елементами благоустрою, які належать до комунальної власності міста, більше ніж три місяці, департаментом міської інфраструктури можуть вживатись заходи спрямовані на примусове стягнення заборгованості та передбачених договором санкцій.

6.6. У разі відмови, ухилення або зволікання в укладенні договору, огорожа може бути демонтована комунальними службами міста з подальшим відшкодуванням коштів за виконані роботи з демонтажу (знесення), завантаження та доставки до місця зберігання огорожі будівельного майданчика, прибирання та відновлення благоустрою території.

Секретар ради Ігор ЧОРНИЙ

Додаток 2
до рішення _____ сесії
міської ради VIII скликання
№ _____

РОЗМІР плати за користування конструктивними елементами благоустрою під час виконання будівельних робіт, які належать до комунальної власності міста Ужгорода

Зонування міста	Розмір плати
Центральна зона	100,00 грн./м ²
Серединна зона	80,00 грн./м ²
Периферійна зона	60,00 грн./м ²

Примітка. У вартість розміру плати за користування конструктивними елементами благоустрою не враховано ПДВ.

Секретар ради Ігор ЧОРНИЙ

Додаток 3
до рішення _____ сесії
міської ради VIII скликання
№ _____

ДОГОВІР № _____ на право тимчасового користування конструктивними елементами благоустрою суб'єкту господарювання комунальної власності територіальної громади м. Ужгорода

З повним текстом документа можна ознайомитися на сайті Ужгородської міської ради за посиланням <https://rada-uzhgorod.gov.ua/regulyatornadiyalnist#p9knq6ixmu>

Аналіз регуляторного впливу проекту рішення Ужгородської міської ради «ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ ПОРЯДКУ ВЛАШТУВАННЯ ТИМЧАСОВИХ БУДІВЕЛЬНИХ МАЙДАНЧИКІВ НА ТЕРИТОРІЇ М. УЖГОРОДА»

Назва регуляторного акта – проект рішення Ужгородської міської ради «Про затвердження Порядку влаштування тимчасових будівельних майданчиків на території м. Ужгорода».

Регуляторний орган – Ужгородська міська рада. Розробник документа – департамент міської інфраструктури Ужгородської міської ради.

Контакти: тел. (0312) 615311; 614191; e-mail: dmg@rada-uzhgorod.gov.ua

I. Визначення проблеми

Відповідно до ДБН А.3.1-5:2016 «Організація

будівельного виробництва» будівельний майданчик – виробнича територія, яка виділяється в установленому порядку для розміщення об'єктів, що будуються, а також машин, матеріалів, конструкцій, комунікацій, виробничих і санітарно-побутових приміщень, які використовуються в процесі будівництва.

Наразі відсутній єдиний нормативно-правовий акт який би встановлював загальні вимоги до влаштування тимчасових будівельних майданчиків.

Тож з метою врегулювання загального механізму влаштування тимчасових будівельних майданчиків, забезпечення сприятливих умов та безпеки життєдіяльності людини, раціонального використання території, що належить до комунальної власності Ужгородської міської територіальної громади, з урахуванням вимог правил благоустрою території населених пунктів, інших вимог, передбачених законодавством пропонується зазначений регуляторний акт.

Основні групи (підгрупи), на які проблема справляє вплив:

Групи (підгрупи)	Так	Ні
Громадяни	+	
Держава	+	
Суб'єкти господарювання, у тому числі суб'єкти малого підприємництва	+	

II. Цілі державного регулювання

Проект регуляторного акта «Про затвердження Порядку влаштування тимчасових будівельних майданчиків на території м. Ужгорода» спрямований на розв'язання проблеми, визначеної у попередній розділі в цілому. Основними цілями його прийняття є:

- затвердження єдиного Порядку влаштування тимчасових будівельних майданчиків на території м. Ужгорода;
- формування якісного архітектурного міського середовища, сучасних зручних упоряджених просторів;
- збільшення надходжень до міського бюджету за рахунок коштів, отриманих за користування конструктивними елементами благоустрою, що належать до комунальної власності територіальної громади;
- організація належного використання місць загального користування, дотримання відповідних норм та правил при встановленні захисних огорож будівельних майданчиків;
- створення комфортних умов проживання для мешканців міста.

З повним текстом документа можна ознайомитися на сайті Ужгородської міської ради за посиланням <https://rada-uzhgorod.gov.ua/regulyatornadiyalnist#p9knq6ixmu>

ЯК ЗНИЗИТИ ПЛАТЕЖІ ЗА ЕЛЕКТРИКУ: ДВАДЦЯТЬ ПОРАД, ЩО ДОПОМОЖУТЬ ЕКОНОМИТИ

Платіжки за світло останнім часом дивують і лякають багатьох. Але є кілька дієвих способів, які допоможуть економити електроенергію. Необов'язково обмежувати себе у звичному способі життя, щоб знизити витрати на електроенергію. Можна просто навчитися витратити її ефективніше, запам'ятавши кілька простих правил введення домашнього господарства.

вного завантаження: в такому разі перевитрата електроенергії може становити 10-15%, а якщо вибрати неправильний режим — до 30%.

Тримайте в чистоті освітлювальні прилади й вікна, адже будь-які забруднення, зокрема й пил, знижують ефективність освітлення на 10-30%, що сприяє більш ранньому увімкненню штучного світла і збільшує кількість освітлювальних приладів. Також краще застосовувати місцеве освітлення (торшери, бра, настільні лампи), а загальне освітлення знижувати або вимикати.

Не варто залишати освітлення чи електроприлади увімкненими в порожніх приміщеннях. Ідучи, завжди вимикайте світло. Дуже важливо вчасно чис-

прилади. Наприклад, якщо ви хочете приготувати каву, краще використовувати кавоварку, адже в турці на електроплиті це займе більше часу.

За можливості перейдіть на багатотарифний облік електроенергії, коли споживання електроенергії вночі економніше. Можна використовувати пральну чи посудомийну машину в нічні години.

Використовуйте енергозберігальні лампи. Вони споживають на 80% менше електроенергії, ніж традиційні лампи розжарювання, а ще служать у 8-10 разів довше.

Встановлення автоматичного керування освітленням за допомогою датчиків також може допомогти. Такі системи здатні самостійно вмикати й вимикати

освітлення чи навіть змінювати його інтенсивність залежно від вашого бажання, за допомогою датчиків, які реагують на світло, рух, звук.

Для заощадження електроенергії також рекомендовано використовувати побутові прилади високого класу енергоефективності (А, А+, А++).

Готуючи їжу на електроплиті, обирайте правильний розмір конфорки. Тепло використовується найбільш оптимально тоді, коли розмір дна каstrулі й конфорки збігається.

Також придивіться до свого посуду. Каstrулі з рівним дном і кришкою, яка щільно прилягає, також допомагають економити.

Рекомендується використовувати залишкове тепло від плити чи духовки. Готувати страви краще з невеликою кількістю рідини в закритій ємності.

Не забувайте видаляти накип в електрочайнику. Накип відрізняється малою теплопровідністю, тому вода в посуді з накипом нагрівається повільніше, електроенергії витрачається більше.

Кип'ятити у чайнику стільки води, скільки вам потрібно саме зараз. Якщо ви кожного разу набираєте повний чайник, ви витратите більше електроенергії.

Холодильник і плита — погані сусіди. Через тепловіддачу плити холодильник сильніше

нагрівається і споживає більше електроенергії, щоб охолодитися. З цієї ж причини не варто встановлювати холодильник біля батареї опалення чи під прямим сонячним світлом.

Відкривайте морозильне відділення ненадовго і кладіть туди лише добре охоложені продукти. Якщо там утворюється лід, регулярно її розморозуйте. Товстий шар льоду погіршує охолодження, тому споживання електроенергії збільшується.

Якщо речі лише злегка забруднені, варто вибирати режим прання пральною машиною з низькою температурою та без попереднього прання. Не рекомендовано перевищувати норм максимального завантаження білизни, але й уникайте непо-

тити пилозбірник і змінювати фільтри в пилосмоці. Якщо вони будуть забиті пилом, це ускладнить роботу приладу, зменшить тягу повітря і збільшить енергоспоживання. На прибирання однієї і тієї ж площі знадобиться більше часу.

Завжди налаштовуйте техніку на режим енергозбереження. Наприклад, якщо правильно налаштувати персональний комп'ютер, можна використовувати вдвічі менше електроенергії. Якщо ви не користуєтесь певний час приладами, їх краще взагалі вимикати від мережі.

За можливості замініть "стару" техніку новішою. Сучасні прилади часто використовують меншу кількість електроенергії.

Використовуйте спеціальні

ЩО ЇСТИ, АБИ НИРКИ БУЛИ ЗДОРОВИМИ

Камені в нирках часто виникають через неправильне харчування, але ви можете зберегти нирки здоровими, додавши до свого раціону певні продукти.

Нирки — чи не найважливіший орган. Вони зберігають поживні речовини, одночасно видаляючи відходи. Нирки функціонують як фільтр організму. Вони також допомагають у виробленні гормонів, які стимулюють зростання червоних кров'яних клітин. Якщо ви хочете підтримувати здоров'я нирок, то маєте знати про кілька продуктів, які варто їсти.

ЦИБУЛЯ

Цибуля надзвичайно корисна для людей, у яких є проблеми з нирками. Вона містить речовину, що називається простагландином, яка зменшує в'язкість крові. Крім того, вона регулює високий кров'яний тиск.

БЛОК ЯЙЦЯ

Білок сприяє здоров'ю нирок. Пацієнти на діалізі також можуть скористатися яйцями, оскільки вони є джерелом білка.

ЧАСНИК

Він не тільки додає смаку їжі, але також дає організму поживні речовини.

КАПУСТА

В ній достатня кількість клітковини, вітаміну К і вітаміну С. Ви можете споживати капусту в салатах, щоб підтримувати здоров'я нирок.

ОЛИВКОВА ОЛІЯ

Оливкова олія містить корисні жири, що сприяють підтримці здоров'я нирок. Тому замість використання будь-якої іншої олії під час приготування їжі використовуйте оливкову олію.

ЧИМ КОРИСНІ КАБАЧКИ, І КОМУ ВОНИ ПРОТИПОКАЗАНІ

Кабачки, сезон яких ще триває, в народі часто називають природними ліками. За кількістю корисних властивостей кабачок порівнюють з огірком або зеленим листковим салатом. Корисні властивості кабачків використовують у найрізноманітніших сферах. Навіть у косметології насіння кабачків активно застосовують у складі кремів, не кажучи вже про народну медицину.

КОРИСТЬ КАБАЧКІВ

Вживання кабачків не викликає подразнення шлунку та кишківника, тому вони корисні для людей, що мають проблеми зі шлунково-кишковим трактом. Їх можна вживати навіть в разі загострення проблем із травленням, коли потрібна медична дієта.

Кабачки містять калій, який потрібний для роботи серцевого м'яза, а також під час відновлення після хвороб.

Кабачки рекомендують вживати при гіпертонії.

Кабачки корисні в разі захворювань печінки.

Сік кабачків здатен заспокоїти нервову систему, адже він містить важливе для її здоров'я поєднання вітаміну В6 і магнію.

Кабачки — чудовий сечогінний засіб, добре допомагає в разі набряків.

Кабачок має протиалергічні властивості.

Цукор та мікроелементи, які містяться в кабачках, корисні для діабетиків.

Властивість кабачків, що сприяє виведенню з організму надлишків солі, корисна в разі артритів. Регулярне вживання кабачків, допомагає покращити роботу суглобів.

100 г кабачка забезпечують денну потребу організму у калії. Цей компонент бере участь у виробленні колагену в організмі, який відповідає за пружність шкіри та здоров'я суглобів.

Ще одна перевага і користь кабачків — вміст кобальту. Цей мікроелемент бере участь в обміні речовин і синтезі амінокислот, а також потрібний для здоров'я підшлункової залози.

Кабачок — хороший очисний засіб. Щоб звільнити організм від шлаків, достатньо протягом тижня щодня вживати 200 г кабачків.

Кабачок виводить зайву рідину з організму, допомагає жінкам боротися з такою проблемою, як целюліт. Кабачок є одним із популярних дієтичних низькокалорійних продуктів — у 100 грамів кабачків всього лише 24 калорії.

КОРИСТЬ КАБАЧКІВ ДЛЯ ЖІНОК

Кабачок позитивно впливає на репродуктивну систему, покращує роботу яєчників, зменшує запальні процеси в органах малого таза, зменшує біль під час критичних днів. Жінкам, які страждають під час менопаузи від перепадів настрою, вживання кабачків допоможе нормалізувати стан організму, підвищить гемоглобін.

КАБАЧКИ — КОРИСТЬ ДЛЯ ЧОЛОВІКІВ

Для репродуктивної системи чоловіків кабачок теж не менш корисний. Він нормалізує потенцію, підвищує рівень тестостерону, повертає чоловічу силу, допомагає уникнути багатьох урологічних проблем.

КОРИСТЬ КАБАЧКІВ ДЛЯ ВАГІТНИХ ТА ДІТЕЙ

Кабачок містить практично все, що потрібно для здоров'я дитини та майбутньої матері. Вітамін А відповідає за формування всіх органів та систем дитини, вітаміни групи В впливають на розвиток центральної нервової системи плода, покращують нервову систему дитини. Вітамін С зміцнює імунну систему, допомагає боротися з вірусами. Кальцій покращує стан зубів, нігтів і волосся. Калій і натрій нормалізують водний баланс і виводять зайву рідину, що зазвичай актуально для вагітних. Магній зміцнює серцево-судинну систему. Пектин позитивно впливає на роботу кишківника, покращуючи його перистальтику. Для дітей, які в ранньому віці часто страждають запорами, кабачок потрібно регулярно додавати до щоденного раціону.

ШКОДА І ПРОТИПОКАЗАННЯ ДО ВЖИВАННЯ КАБАЧКІВ

Цей корисний продукт природи практично не має протипоказань.

Бажано проконсультуватися з лікарем в разі хвороби нирок (цей овоч має легкі сечогінні властивості, а в разі хвороб сечовидільної системи така властивість не завжди корисна). Якщо у вас камені в нирках або жовчному — сік із кабачків пити не можна.

Не варто споживати сирі кабачки в разі гастритів і виразок (термічно оброблені — можна). Не варто зловживати кабачками в разі схильності до послаблень, а в разі діареї взагалі забудьте про кабачки — в них багато клітковини, яка погіршить ситуацію.

Одній із найкращих історичних будівель Ужгорода – гімназії Другетів – цюгоріч виповнюється 128 років, 78 із яких тут міститься хімічний факультет. 1945 р. цю споруду разом зі спортзалом та віллою директора передали новоствореному вишу. Саме в цій гімназії розпочали навчання перші 168 студентів державного університету. На той час тут було все потрібне для освітнього процесу, адже таку функцію будівля виконувала з кінця XIX ст., а кількість гімназистів подеколи сягала 900 осіб.

Упродовж багатьох років Ужгородська гімназія Другетів була єдиним середнім навчальним закладом на території нашого краю. Варто нагадати, що її заснував у 1613 році в місті Гуменному власник Ужгородської домонії, надзупан Ужанського комітату Юрій Другет. У 1640 р. його син – Янош Х Другет – перевів освітній заклад до Ужгорода. З того часу гімназія кілька разів змінювала розташування. Спочатку була в парку перед сучасною резиденцією єпископа Мукачівської греко-католицької єпархії, згодом – на перехресті вулиць Волошина й Капітульної, де сьогодні міститься Ужгородський торговельно-економічний коледж КНТЕУ. Будівля, в якій нині хімічний факультет, була третьою спорудою цього середнього навчального закладу.

Про будівництво ужгородської гімназії та події, пов'язані з гімназійним комплексом, до якого входять спортзал та будинок директора, розповів історик і краєзнавець Йосип Кобаль. Далі – його прями мови.

МІСЦЕ ПІД ГІМНАЗІЮ ОБИРАЛИ РЕТЕЛЬНО: ДОСЛІДЖУВАЛИ ҐРУНТ, ВОДОПОСТАЧАННЯ, ГІГІЄНИЧНІ УМОВИ, ДОСТУПНІСТЬ, ПОЖЕЖНУ БЕЗПЕКУ, БЛИЗЬКІСТЬ ДО ОСНОВНИХ ҐУРТОЖИТКІВ, ПЛОЩУ ТЕРИТОРІЇ

– Усередині XIX ст. Ужгородська гімназія стала 8-класною. Приміщення, в якому вона містилася (нині Ужгородський торговельно-економічний коледж КНТЕУ), виявилось замалим для студентів. Крім того, в класних кімнатах був високий рівень вологості, їх було складно обігріти. Тому громадськість міста, діти якої навчалися в гімназії, вирішила, що треба звести нову сучасну будівлю. До того ж у 1883 р. гімназію відвідав міністр культури й освіти Угорщини Агостон Трефорт. Він теж висловився за необхідність будівництва нового корпусу. Архітектор Йозеф Каузер розробив відповідний план. Але вартість усіх робіт була настільки високою, що будівництво не могло бути реалізоване.

На міських зборах 1888 р. ідею спорудження гімназії знову висунув депутат міської ради Берталан Ройзман. Мер Ужгорода Бейла Легоцький та депутати одностайно підтримали ініціативу. У вересні 1890 р. відбулося повторне засідання міськради під головуванням заступника мера Міхая Фінцицького (майбутнього успішного ужгородського мера, юриста, журналіста, фольклориста, перекладача), де вирішили створити комісію з 10 осіб, яка разом із такою ж комісією від Ужанського комітату узгодила умови будівництва гімназії. Після того звернувся по підтримку до міністерства культури й освіти Угорщини.

Через рік, у квітні 1891 р., відбулося спільне засідання представників міської ради Ужанського комітату та міністерства. Місто представляв Міхай Фінцицький. Комітатську комісію очолював надзупан Йозеф Терек. Туди ввійшов і тодішній директор гімназії Ласло Годолі. Третьою стороною були представники міністерства – радник міністра Йозеф Кламарік та головний архітектор міністерства Дюла Берцік. Члени комісії за день обійшли Ужгород і розглянули різні місця для будівництва майбутньої гімназії. Таких варіантів було понад 10 (на площах Корятовича й Жупанатській, вулицях Корзо і Волошина, позаду нинішньої лінгвістичної гімназії та ін.). Досліджували ґрунт, водопостачання, гігієнічні умови, доступність, пожежну безпеку, близькість до основних ґуртожитків, площу території. Важливою була й вартість території, її естетична привабливість.

Після докладного вивчення комісія вибрала Сінну площу. На той час на цьому місці був ярмарок, де жителі навколишніх сіл (на північ від Ужгорода) продавали дрова, сіно, тварин, тому площу й називали Сінна. Вона належала п'яти різним особам і її вартість оцінили у 25 тисяч крон. Докладні вивчення показали, що ця місцевість придатна для будівництва, забезпечена якісною водою та убезпечена від паводків. Вирішили, що третину вартості заплатити місто, а 2/3 комітат.

РАЗОМ ІЗ НАРІЖНИМ КАМЕНЕМ ЗАКЛАЛИ КОШТОВНІ РЕЧІ, МОНЕТИ ТА ПОСЛАННЯ ДЛЯ НАЩАДКІВ
Будівництво гімназії розпочалося в червні

ЯК БУДУВАЛИ ГІМНАЗІЮ ДРУГЕТІВ –

сучасний хімічний факультет і колишній головний корпус УЖДУ

1893 р. Загальна вартість проєкту становила близько 150 тисяч крон. 1 жовтня 1893 р. відбулося закладання наріжного каменя. Це було велике свято для міста і комітату, був присутній єпископ Мукачівської греко-католицької єпархії Юлій Фірцак (випускник гімназії), надзупан комітату Йозеф Терек, місцевий парох римо-католицької церкви Карой Гегелайн. Місто представляв мер Міхай Фінцицький. Прийшли викладачі, учні, громадськість. Учасники зробили хресний хід, прослухали композицію Моцарта «На крилах натхнення», яку виконав ансамбль Ужгородської грецької хор, а також проголосили промови. У нішу, куди закладали наріжний камінь, поклали й коштовні речі, монети. Затим кожен вдаряв молотком по каменю і промовляв побажання. Після того камінь замурували, вклали разом із ним і послання для нащадків, яке присутнім зачитав директор гімназії.

Цього ж року міська рада прийняла рішення відзначити колишнього ужгородського мера Бейли Легоцького (був мером з 1867 до 1890 р., чотири терміни поспіль) й виділила на його портрет необхідну суму грошей. Викладач гімназії, відомий художник Ференц Евердале виготовив цей портрет, що зберігся донині.

У 1895 році будівництво переважно було завершено. У гімназії створили 14 класів. На той час у ній навчалось близько 600 учнів. У старій будівлі гімназії (де нині комерційний технікум) 1900 р. розмістили мерю Ужгорода. А на місці старої мерії (на площі Жупанатській) побудували школу (нині словацька школа).

ПЕРШИЙ НА ТЕРИТОРІЇ ЗАКАРПАТТЯ СЕЙСМОГРАФ ТА ВЛАСНИЙ МУЗЕЙ, ЕКСПОНАТИ ДЛЯ ЯКОГО ЗБИРАЛИ ВІДОМІ ОЛЕКСАНДР ГРАБАР ТА ІШТВАН ЛАУДОН

Гімназійний комплекс складався з трьох частин: головний корпус, зимовий спортивний зал і будинок директора гімназії. Перед будівлею був закладений парк у тисячу м², у якому висадили різні дерева. Цим парком опікувався відомий орнітолог, викладач гімназії Олександр Грабар. Гімназія мала двір, у якому на перерві відпочивали гімназисти. А позаду спортивного залу були будинок та сад директора гімназії. У 1920 р. споруду, що нині є

час завідував орнітолог Олександр Грабар. У цьому музеї зберігали геологічні зразки, опудала тварин, птахів, зокрема привезені ужгородським педагогом і натуралістом Іштваном Лаудоном із Єгипту. На другому поверсі (сучасному третьому) містився великий зал для рисування, класи, а також історичний музей, в якому зберігали археологічні, нумізматичні та історичні колекції, зібрані студентами й викладачами гімназії. Завідував музеєм викладач Тиводар Гулович. Всю колекцію музею ужгородської гімназії згодом передали в Земський музей ім. Т. Легоцького в Мукачеві. Нині експонати зберігаються в Закарпатському об-

ласному краєзнавчому музеї ім. Т. Легоцького

Перед будівлею гімназії, у парку, 1909 р. був встановлений пам'ятник колишньому викладачу гімназії, поету Габору Дойці авторства відомого скульптора родом із Великого Березного Едмунда Самовольського. У радянський час скульптуру зняли з постаменту і на її місці встановили пам'ятник Леніну. 1994 р. старий пам'ятник, що був виготовлений з карабаського (Італія) мармуру повернули на місце. Донині це один із перших пам'ятників просто неба в Ужгороді.

На фронтонному фасаді будівлі були встановлені барельєфи трьох історичних постатей – Дердя і Яноша Другетів як засновників гімназії та імператора Франца Йосифа. Автором цих мистецьких творів був відомий ужгородський скульптор, засновник місцевої керамічної школи і заводу Янош Петрійейс. До речі, значна частина орнаментальної ліпнини на ужгородських будівлях кінця XIX – початку XX ст. була виготовлена саме під його керівництвом на згаданому заводі. У чеський період центральне зображення замінили на зображення чеського педагога Яна Коменського.

ВИКЛАДАЧІ І СТУДЕНТИ УЖГОРОДСЬКОЇ ГІМНАЗІЇ БУЛИ ПЕРШИМИ ФУТБОЛІСТАМИ НА ТЕРИТОРІЇ ЗАКАРПАТТЯ

У чехословацький період стало зрозуміло, що будівля не могла повноцінно виконувати освітню функцію, бо в ній навчалось понад 900 студентів. Спортивний зал був розрахований тільки на зимовий період і в ньому проводили заняття з гімнастики.

З 1893 р. в Угорщині почали переводити школи на нову систему шкільного фізичного виховання, що була заснована на групових, ігрових видах спорту. Тому під впливом центральної влади, яка пропонувала всім великим містам створити спортивні площадки, мерія в Ужгороді вирішила безоплатно надати учням гімназії місце площею майже в 4 гектари землі в урочищі Фізеш (Вербник). Там було збудовано і перше футбольне поле в Ужгороді. Викладач гімназії, орнітолог, музикант Іштван Медрецький побував на спеціальних курсах в Будапешті та привіз до Ужгорода футбольний м'яч, правила футбольної гри. Так гімназисти і викладачі гімназії (7–8 осіб) стали першими футболістами на території Закарпаття і склали кістяк футбольної команди Ужгородського атлетичного клубу. Кольорами цього клубу стали синій і жовтий. 15 серпня 1901 р. вони провели перший офіційний товариський матч із Будапештським атлетичним клубом. Цю подію можна вважати початком футбольної історії на Закарпатті.

ІСТОРИЧНИЙ АНЕКДОТ ПРО ПОДІЮ В СПОРТИВНОМУ ЗАЛІ ГІМНАЗІЇ

Спортивний зал ужгородської гімназії згадується в літературі, з ним пов'язаний історичний анекдот. Так, угорськомовний письменник, комуніст Бейла Ілеш в одному зі своїх художньо-публіцистичних творів описує таку ситуацію. Напередодні приєднання нашого

краю до Чехословаччини в Ужгороді зібрали представників різних населених пунктів, щоб вони підтримали приєднання Закарпаття до Чехословаччини. Збори тривали у спортзалі. Перед присутніми мав виступити чеський урядник і розповісти їм про ситуацію, переваги приєднання. Але більшість присутніх нібито не знала, для чого їх привезли. Коли почули, про що йдеться, прогнали пражського урядовця із зали й він був змушений тікати через вікно. Після цього великий «демократ» попросив допомоги французького генерала, який був військовим представником Антанти в краї. Той швидко, без демократичних церемоній вирішив питання, оскільки

зачинив людей у спортзалі і нібито не випускав їх доти, доки вони не погодилися на приєднання до Чехословаччини.

З французьким генералом пов'язаний ще один історичний анекдот, який пояснює, чому столиця Підкарпатської Русі в Ужгороді, а не в Мукачеві. Кажуть, що генерал, який часто любив випивати коньяк у ресторани «Корона», побувавши в Мукачеві і порівнявши тамтешній готель «Зірка» з «Коронною», вирішив, що остання краща. Тому Ужгород став столицею Підкарпатської Русі, а згодом і обласним центром Закарпаття.

ГІМНАЗІЙНА ПЕРІОДИКА ТА ВІДОМІ ВИКЛАДАЧІ

Ужгородська гімназія мала щорічне видання, в якому описували події, що відбулися в навчальному закладі упродовж року. До кінця Першої світової війни воно виходило угорською мовою. Крім того, видавали окремі брошури, книги про наукові дослідження викладачів гімназії. Наприклад, у 1913 р. викладач Еден Бланар написав велику книгу про історію цього освітнього закладу, оскільки того року виповнювалося 300-ліття з часу її заснування у Гуменному. Того ж року на боковій стіні встановили меморіальну дошку (знята в чехословацький період). Тоді ж площу навколо гімназії назвали площею Другетів.

У 1919–1936 рр. щорічні друковані видання гімназії продовжили виходити, але вже українською мовою (тодішнім правописом). Відтак щорічники стали російськомовними. Це було пов'язано з підписанням у 1935 р. договору про дружбу і співробітництво між СРСР і Чехословаччиною.

Директором гімназії у той час був Василь Сулінчак. Серед відомих випускників та викладачів, крім названих вище Олександра Грабаря, Іштвана Лаудона та Іштвана Медрецького, були краєзнавець Петро Сова; відомий український письменник, міністр освіти УНР у 1919 р., батько Соломії Крушельницької Антін Крушельницький (1924 р.); український живописець, педагог Йосип Бокшай; український учений, доктор філологічних наук, професор, знавець класичних мов Юрій Сак; музикант Дизидерій Задор; художник Золтан Баконі; педагог Фердинанд Серені та багато інших.

Коли в листопаді 1938 р. Ужгород знову відійшов до Угорщини, постало питання правонаступності гімназії, яка в чеські часи називалася руською реальною гімназією. Кілька років угорські і руські класи існували в приміщенні гімназії, однак згодом її розділили. Угорськомовна частина, як правонаступниця гімназії Другетів, залишилася в цій же будівлі, а руська перейшла на сучасну площу Жупанатську, де нині словацька школа.

Відповідно викладачі теж розділилися: дехто залишився працювати в угорськомовній (наприклад, Адальберт Ерделі), а інші перейшли до руської частини (наприклад, Йосип Бокшай, Василь Пронін, Юрій Сак).

У 1945 р. гімназія перестала існувати, а весь гімназійний комплекс передали під потреби університету. У колишній будівлі директора гімназії, а згодом і в спортзалі розмістилася адміністрація УЖДУ. В основному корпусі гімназії з самого початку засування вишу працює хімічний факультет. Саме тут розпочали навчання перші студенти УЖДУ, оскільки на той час для університету ще не встигли підготувати навчальні корпуси. Тому впродовж наступних років аж до зведення будівлі вишу на БАМі головним корпусом УЖДУ вказували споруду колишньої Ужгородської гімназії Другетів.

Підготувала **Наталія Толочко** – спеціально для Медіацентру УжНУ

Фото з сайтів «Old Ungvar» та «Wikimapia»

частиною ректорату УжНУ, віддали Шкільному реферату Підкарпатської Русі. Оскільки вона виявилася замалою, то в 1921 р. добудували ще один поверх.

Неподалік гімназії були два мости: транспортний – дерев'яний, – що з'єднував Підградську (нині Фединця) з площею Другетів (нині вулиця Панаса Мирного) та пішохідний – для гімназистів – містився там, де сьогодні пішохідний перехід на вулиці Фединця, навпроти автобусної зупинки (з 1901 р. – залізний).

Будівля гімназії зведена в так званому італійському стилі «arcadia attica» флорентійських палаців XVI ст. У ній є підвальні приміщення і три поверхи за сучасними мірками, а за старими – два. У підвальному приміщенні були кімнати для проживання кількох гімназистів, кухня, дроварня, пивниця директора, столярна майстерня, вбиральні для студентів. В одній кімнаті був встановлений сейсмограф для фіксування коливань земної кори. Це був перший такий сейсмограф на території Закарпаття. Його встановила Угорська академія наук і географічне товариство. На першому поверсі (у партері) були навчальні класи, професорська бібліотека. У чеський час – квартира директора гімназії і канцелярія.

На першому поверсі (сучасному другому) були класи, хімічна, фізична лабораторія. У лівому куті – природничий музей, яким певний

ГОРОСКОП

ОВЕН

Підвищена емоційність наступного тижня може позбавити вас енергії, необхідної для життя й роботи, тож будьте стриманими. Успіх чекатиме на тих, хто вміє налаштуватися на оптимістичний лад.

ТЕЛЕЦЬ

Якщо налаштувати себе лише на негатив, він може стати реальністю. Тому наступного тижня необхідно будь-яким способом змушувати себе думати тільки про хороше.

БЛИЗНЯТА

Необхідно відмовитися від ризику у всіх сферах життя. Недобрі передчуття можуть виснажити вас морально й енергетично, тому важливо гнати їх від себе всіма способами.

РАК

Найкращий спосіб вирватися з полону сумних думок – створити собі щільний робочий графік. «Працетерапія» допоможе лікуватись і від дратівливості.

ЛЕВ

Період сприятливий для рішучих кроків – як у професійних питаннях, так і в особистому житті: якщо ви давно були націлені на зміни, пора братися до діла.

ДІВА

Не варто витрачати час і сили на дрібниці – краще використати їх на розв'язання серйозного, трудомісткого і необхідного завдання. Тиждень сприятливий для планування.

ТЕРЕЗИ

Реалізацію нових проєктів рекомендується перенести – вони напевно дадуть тепер результат, на який ви сподіваєтеся. Важливо тримати себе в руках і не вестися на провокації недоброчинців.

СКОРПІОН

Не переймайтеся занадто з приводу буденних подій, навіть якщо на перший погляд вони здаються серйозними: можливо, невдовзі ви кардинально зміните свою думку.

СТРЕЛЕць

Не слід поспішати з відповіддю на будь-які пропозиції – необхідно добре подумати, все проаналізувати. Відновити сили допоможе активний відпочинок.

КОЗОРІГ

Постарайтеся тримати себе в руках. Емоційний вибух може негативно позначитися на вашій репутації. Допустивши помилку, не зволікайте з визнанням власної провини – це дозволить вам швидко все владнати.

ВОДОЛІЙ

Тиждень сприятливий для серйозних професійних і життєвих рішень. Вони будуть правильними й успішними за дотримання умови: не можна допускати спонтанності.

РИБИ

Не дозволяйте емоціям брати гору – тримайте себе в руках, аби уникнути сварки з близькими чи колегами і зберегти не тільки добрі стосунки, а й свої нерви.

АНЕКДОТИ

Бог створив Єву саме в останній день створення світу, тому що хотів шість днів попрацювати в тиші без «цінних» порад.

• • •

Усі, хто справді дорослий, не скаржаться, що просвістали літо, бо знають, що насправді просвістати можна набагато більше.

• • •

Купив із рук смартфон, який був у користуванні. Працює, як годинник. А як телефон – не працює.

• • •

Чи знаєте ви, що для того, аби у колі близьких друзів вас шанобливо називали «Професор», не обов'язково 10 років навчатися в університетах чи академіях. Для цього достатньо точно розливати півлітра на трьох.

• • •

Доросле життя – це коли ви рекомендуєте один одному своїх лікарів.

• • •

У вихідні я дивився чергове кулінарне шоу на ТБ, і там розповідали, що треба додавати недопите пиво до тіста для обсмажування крилець. Найбільше мене вразило те, що вони десь знайшли недопите пиво.

• • •

Розлучений голос дружини із кухні:

– Ах ти, зараза!

Чоловік до кота:

– Як гадаєш, побачила, що ти нагидив повз лоток, або те, що я випив все пиво?

• • •

Є список журналу "Форбс", а є список боржників за комунальні послуги на дверях вашого під'їзду. Якщо вас немає в жодному з цих списків – ви належите до середнього класу.

• • •

– Говорять, біле вино добре пити з рибою.

– Думаю, людини взагалі не личить пити з рибами.

• • •

Коли у вас по спині бігають мурашки, не хвилюйтеся, можливо вони вправляють сколіоз.

КРОСВОРД «ДЕЩО ПРО КРАСУ»

До Міжнародного дня краси, який відзначають 9 вересня

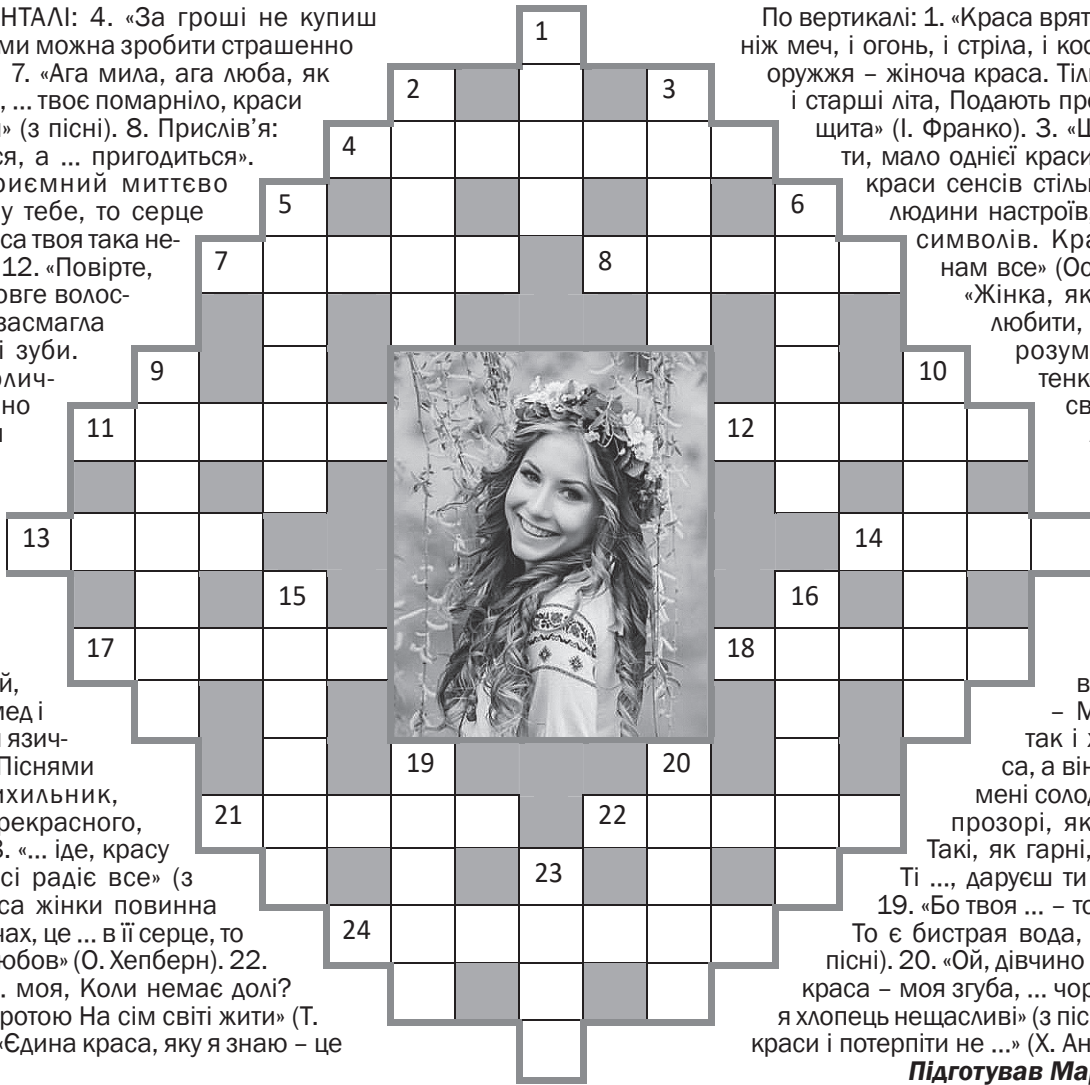
ПО ГОРИЗОНТАЛІ: 4. «За гроші не купиш щастя, зате з ними можна зробити страшенно гарний ...» (NN). 7. «Ага мила, ага люба, як тяжко виглядати, ... твоє помарніло, краси вже не впізнати» (з пісні). 8. Прислів'я: «Краса минеться, а ... пригодиться».

11. «Твій ... приємний миттєво п'янить, Як бачу тебе, то серце тремтить, Бо краса твоя така неземна» (з пісні). 12. «Повірте, краса – це не довге волосся, тонкі ноги, засмагла ... та білосніжні зуби.

Краса – це обличчя того, хто шойно плакав і раптом усміхнувся» (Е. Уотсон). 13. У давньогрецькій міфології – бог кохання. 14. «... твої крапають мед щільниковий, моя наречена, мед і молоко під твоїм язичком» (Пісня над Піснями 4. 11) 17. Прихильник, шанувальник прекрасного, витонченого. 18. «... іде, красу несе, А тій красі радіє все» (з пісні). 21. «Краса жінки повинна бути видна в її очах, це ... в її серце, то місце, де живе любов» (О. Хелпберн). 22. «Нащо ж мені ... моя, Коли немає долі? Тяжко ж мені сиротою На сім світі жити» (Т. Шевченко). 24. «Єдина краса, яку я знаю – це ...» (Г. Гейне).

По вертикалі: 1. «Краса врятує ...». 2. «Більш ніж меч, і огонь, і стріла, і коса, Небезпечне оружжя – жіноча краса. Тільки мудрість, ... і старші літа, Подають проти неї міцного щита» (І. Франко). 3. «Щоб ... заслужити, мало однієї краси» (Овідій). 5. «У краси сенсів стільки ж, скільки у людини настроїв, краса – це ... символів. Краса відкриває нам все» (Оскар Уайльд). 6. «Жінка, як ... – її можна любити, навіть не дуже розуміючи» (Л. Костенко). 9. «Так вже в світі поволося – Я люблю її ..., Я люблю її тонкі уста» (з пісні). 10. Вродлива дівчина, жінка. 15. Анекдот: «Ви знаєте: Краса вимагає жертв. – Ми з чоловіком так і живемо, я краса, а він ...». 16. «Даруй мені солодкі небеса, Такі прозорі, як в траві роса, Такі, як гарні, квіти навесні, Ті ..., даруєш ти мені» (з пісні). 19. «Бо твоя ... – то є чистая вода, То є бистрая вода, З синіх гір!» (з пісні). 20. «Ой, дівчино моя люба, Твоя краса – моя згуба, ... чорні, очі сиві, Ой, я хлопець нещасливий» (з пісні). 23. «Заради краси і потерпіти не ...» (Х. Андерсен).

Підготував Мар'ян Слоцький

По горизонталі: 4. Манікр. 7. Личко. 8. Розум. 11. Говос. 12. Шкіра. 13. Ерос. 14. Уста. 17. Естет. 18. Весна. 21. Авері. 22. Краса. 24. Задор'я. По вертикалі: 1. Світ. 2. Наука. 3. Любов. 5. Символ. 6. Музика. 9. Вовосся. 10. Красуня. 15. Жертва. 16. Небеза. 19. Врода. 20. Брови. 23. Гріх.

• Газета "Ужгород" • Засновник: ТОВ "Редакція газети "Ужгород" •
• Видавець: ТОВ "Редакція газети "Ужгород" • Головний редактор Олексій МЕГЕЛА •

АДРЕСА: пл. Жупанатська, 3 (у дворі Художнього музею) ДЛЯ ЛИСТІВ: 88000, УЖГОРОД, пл. Жупанатська, 3.
ТЕЛ./ФАКС: 61-63-43, 050 549 7314. E-MAIL: gazeta.uzhgorod@gmail.com

Свідоцтво про реєстрацію: №721/313Р серія 3Т від 30.01.2019. Р/р UA56 305299 00000 26005023600678
у Приватбанку м. Ужгорода, МФО 305299, код ЄДРПОУ 25439910.

Номер видрукувано: "А-Прінт", м. Тернопіль, тел. (0352) 52-27-37. www.a-print.com.ua.

Тираж 1050 екз. Замовлення № 1585.

• Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен та інших відомостей несуть автори публікацій, а рекламної інформації та оголошень – рекламодавці. • Редакція може не поділяти поглядів авторів. • Редакція залишає за собою право редагувати матеріали.

• Голорар виплачується тільки за замовлені матеріали. • Переплатний індекс газети "Ужгород" для індивідуальних передплатників – 41807, для юридичних осіб – 01807.